

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ Θ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 |

15 ΙΟΥΝΙΟΥ 1960

| ΑΡΙΘ. 12

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΑΝΕΦΟΔΙΑΣΜΟΥ

Ὁ θερινὸς καύσων ἀπὸ καιροῦ μᾶς ἐπεσκέφθη καὶ ὅλοι πλέον σκεπτόμεθα ποῦ καὶ πῶς θὰ διέλθωμεν ὀρισμένας ἡμέρας πρὸς ἀνάψυχήν. Ἀμέσως, ὅμως, ἀντιλαμβανόμεθα, ὅτι εὐρισκόμεθα πρὸ δυσχεροῦς προβλήματος, καθ' ὅσον ὁ μοντερνισμὸς καὶ ἡ κοσμικότης καὶ ἡ χαλάρωσις τῶν ἡθῶν ἔχουν δημιουργήσει δυσάρεστον κλίμα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὁ Κληρικὸς ὁ σεβόμενος ἑαυτὸν καὶ τὸ ἱερατικόν του ἀξίωμα ἀσφυκτιᾷ.

Παρὰ ταῦτα ὁ Κληρικὸς, ὡς ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, ἐπιθυμεῖ νὰ φύγῃ «εἰς ἔρημον τόπον» καὶ ἐκεῖ νὰ ἐφησυχάσῃ πρὸς καιρόν. Τὴν ἀνάγκην αὐτὴν αἰσθανόμεθα ὡς ζωτικὴν καὶ δὲν ἡμποροῦμεν καὶ δὲν πρέπει νὰ τὴν παρίδωμεν. Καὶ δὲν εἶναι μόνον ὁ σωματικὸς ὀργανισμὸς ποὺ θέλει τόνωσιν. Εἶναι κυρίως ἡ ψυχὴ, ἡ ὁποία ἐναγωνίως ἐπιποθεῖ τὴν φυγὴν. Ὁ ἔσω ἄνθρωπος νοσταλγεῖ τὴν σιγὴν τῆς μοναξιᾶς, τὸν ἡσυχον τόπον, ποὺ θὰ τὸν ὑποβοηθήσῃ εἰς τὴν πνευματικὴν του περισυλλογὴν καὶ ἀνασυνκρότησιν.

Καὶ πῶς νὰ μὴ φλέγεται ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτὴν ὁ Κληρικὸς; Αἱ συνήθειαι, ὑπὸ τὰς ὁποίας ζῇ καὶ κινεῖται καὶ ἐργάζεται, εἶναι τόσον ἀντίξοοι. Ὁ μηχανικὸς πολιτισμὸς, ὁ σκληρὸς ἐπαγγελματισμὸς καὶ τὸ σύγχρονον περιβάλλον ἐπιβλαβῶς μᾶς ἐπηρεάζουν.

Ἐπὶ τούτοις ἔχομεν καὶ τὴν φθοράν, τὴν συνήθη φθοράν, τὴν ὁποίαν ὑφιστάμεθα κατὰ γενικὸν κανόνα ὅλοι οἱ ἐργαζόμενοι ποιμαντορικῶς εἰς τὰς ἐνορίας. Πόσοι ἐχθροὶ ἀόρατοι, ἀλλὰ πραγματικοί, ἐλλοχεύουν πλησίον καὶ ἐντὸς τῆς πνευματικῆς μας δράσεως, ἔτοιμοι νὰ ἐκμεταλλευθοῦν εἰς τὴν κατάλληλον ὥραν τὰς τυχόν ἐπιτυχίας ἢ ἀποτυχίας διὰ νὰ μᾶς συντρίβουν, εἴτε διὰ τῶν λογισμῶν τῆς ὑπερηφανείας εἴτε διὰ τοῦ συναισθήματος τῆς ἀπαισιοδοξίας! Ἐσκέφθημεν καὶ τὸ ὅλως ἀπαράδεκτον, δυστυχῶς

ὅμως τόσον σύνηθες εἰς τὴν ἐποχὴν μας φαινόμενον, κατὰ τὸ ὅποῖον, ἐνῶ διὰ τοὺς χριστιανούς μας ἐκδαπανούμεθα κυριολεκτικῶς, διὰ τὴν ψυχὴν μας καὶ μάλιστα διὰ τὴν πνευματικὴν της τροφοδοσίαν ἐπιδεικνύομεν τόσην ἀμέλειαν; Παρομοίως συνθήκας θὰ εἶχεν ἀσφαλῶς ὑπ' ὄψιν του ὁ Ἀπόστολος Παῦλος διὰ τὰς δυσκολίας τῶν ἐργατῶν τῆς Ἐκκλησίας, ὅταν μὲ ζωηρὰν ἀνησυχίαν καὶ δικαιολογημένους φόβους ἔγραφε πρὸς τοὺς Κορινθίους: «Υποπιάζω μου τὸ σῶμα καὶ δουλαγωγῶ μήπως ἄλλοις κηρύξας αὐτὸς ἀδόκιμος γένωμαι».

Καὶ ὁ μὲν Ἀπόστολος Παῦλος ἐδουλαγώνει τὸ σῶμα καὶ ἐκαλλιέργει τὸν ἐσωτερικόν του κόσμον. Ἄλλ' ἡμεῖς ζῶντες ὡς οἱ τρεῖς παῖδες «ἐν τῇ καμίνῳ τοῦ πυρός» τῆς συγχρόνου κοινωνίας, ποίαν ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου προσπάθειαν καταβάλλομεν; Ἡ Ἐκκλησία ποίαν σχετικὴν μέριμναν ἔχει νὰ ἐπιδείξη πρὸς διαφύλαξιν τῆς πνευματικῆς ἀκεραιότητος τῶν Λειτουργῶν της καὶ ἐνίσχυσιν τῆς πνευματικῆς των ὑποστάσεως;

Εἶναι τόσον γνωστὴ, ἀλλὰ καὶ τόσον ζηλευτὴ ἡ συστηματικὴ καὶ δραστηρίᾳ προσπάθεια ἄλλων ἐπὶ τοῦ ἐν λόγῳ θέματος. Ἐχον διοργανωθῆ καὶ λειτουργοῦν κατὰ τρόπον ἀξιοθαύμαστον εἰδικὰ πνευματικὰ κέντρα, ἀνταποκρινόμενα πρὸς τὰς ποικίλας ἀνάγκας τῶν Κληρικῶν. Οἱ ἱερεῖς, μετὰ τὴν κοπιώδη καὶ ἐξαντλητικὴν πολλάκις εἰς τὰς ἐνορίας των ἐργασίαν, ἀποσύρονται τοῦ κόσμου καὶ τῆς ἐν τῷ κόσμῳ δράσεως καὶ καταφεύγουν εἰς τὰ κέντρα ταῦτα ἐπὶ χρονικόν τι διάστημα, ἰδίᾳ κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας. Ἐκεῖ συναντοῦν διακεκοιμένους Κληρικοὺς μὲ λιπαρὰν θεολογικὴν κατάρτισιν καὶ πλουσίαν κοινωνικὴν μόρφωσιν καὶ πεῖραν. Διὰ τῆς τοιαύτης ἐπαφῆς θέτουν ὑπὸ τὴν κρῖσιν καὶ τὸν ἔλεγχον αὐτῶν τὸ ἔργον καὶ τὰς ψυχικὰς των ἀνάγκας. Δὲν ἐπιδιώκουν μόνον τὴν σωματικὴν ἀνάπαυσιν καὶ τόνωσιν. Ἐπιζητοῦν τὰς ἀπαραιτήτους θεωρητικὰς γνώσεις, τὴν ἀναζωπύρωσιν τοῦ ζήλου των καὶ τὴν συνετὴν καθοδήγησιν. Μαθητεύουν ἐν πνεύματι ὑπακοῆς παρὰ τοὺς πόδας τῶν εἰς τὰ κέντρα ταῦτα ὑπηρετούντων Κληρικῶν καὶ ἐμπλουτίζουσιν τὸ ἐσωτερικόν των μὲ νέας δυνάμεις καὶ νέον πνευματικὸν ὅπλισμόν. Διέρχονται τὰς ἡμέρας των ἐν περισυλλογῇ καὶ μελέτῃ, ἐν προσευχῇ καὶ κατανύξει, ἐν σιωπῇ

καὶ αὐτοκριτικῇ. Ἀποβάλλον διὰ τοῦ Μυστηρίου τῆς Ἱερᾶς Ἑξομολογήσεως τὸν ρύπον τῆς ψυχῆς των. Λαμβάνουν ἐν συνεχείᾳ μέρος εἰς τὴν Θεῖαν Κοινωνίαν, ἐφοδιαζόμενοι οὕτω διὰ τοῦ φαρμάκου τῆς ἀθανασίας, ὡς χαρακτηρίζουν οἱ Ἅγιοι Πατέρες τὸ ἄχραντον Σῶμα καὶ τὸ τίμιον Αἷμα τοῦ Κυρίου.

Διὰ τῶν ἀνωτέρω δημιουργεῖται ἀτμόσφαιρα κυρίως πνευματική, ἐντὸς τῆς ὁποίας ὁ Κληρικὸς κατανύσσεται καὶ μεταρσιούται καὶ τονώνεται. Αἰσθάνεται ἑαυτὸν νηφάλιον καὶ εἰρηγικόν. Καὶ καθὼς εἶναι ἀπηλλαγμένος ἀπὸ τὴν ἄμεσον πίεσιν τῶν ποιμαντορικῶν του φροντίδων, ἔχει πλέον ὅλην τὴν διάθεσιν νὰ συζητήσῃ μετὰ τῶν στελεχῶν τοῦ κέντρου θέματα ἀναγόμενα εἰς τὸ ἔργον του ὡς Κήρυκος τοῦ Θείου λόγου, ὡς Ἑξομολόγος, ὡς Κατηχητοῦ, καὶ ὡς κοινωνικοῦ ἐργάτου ἐν τῇ ἐνορίᾳ. Νέαι ἀπόψεις ἐνώπιόν του προβάλλονται. Γίνεται ἡ ἐνδεδειγμένη ἀναθεώρησις καὶ ἡ ἐπανόρθωσις τῶν τυχόν ἐσφαλμένων ποιμαντορικῶν του ἐνεργειῶν. Καταστρώνεται ἐκεῖ τὸ ὅλον πρόγραμμα τῆς ἐν τῇ ἐνορίᾳ δράσεως καὶ τῆς ἀτομικῆς πνευματικῆς του πορείας, πρόγραμμα προσηρμοσμένον εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν καιρῶν καὶ τὴν διαμόρφωσιν τῆς συγχρόνου κοινωνίας.

Τοιοτοτρόπως ὁ Κληρικὸς ἀνεφοδιάζεται καὶ ἐπανερχόμενος εἰς τὸν πνευματικόν του ἀγρὸν ἐργάζεται μετ' ἠδξήμενον τὸν ἐνθουσιασμόν, μετὰ σταθερὰν αἰσιοδοξίαν καὶ μετὰ ἀναθεωρημένας τὰς ψυχικὰς του δυνάμεις. Τὸ φρόνημά του ἔχει ἀναπτρωθῇ. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ του συνείδησις εἶναι τώρα περισσότερον καλλιεργημένη. Ὡς ἐκ τούτου κινεῖται ὡς «πιστὸς καὶ φρόνιμος οἰκονόμος τῶν Μυστηρίων τοῦ Θεοῦ» καὶ δρᾷ ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας καὶ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν.

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω διαπιστώσεων ποῖος ἐξ ἡμῶν δὲν θὰ θεωρήσῃ ὡς εὐλογίαν Θεοῦ τὴν δημιουργίαν καὶ παρ' ἡμῖν παρομοίων κέντρων;

Ἡ Ποιμαίνουσα Ἐκκλησία ἐπιβάλλεται νὰ σκεφθῇ ἐπισταμένως διὰ τὴν πνευματικὴν προαγωγὴν τῶν στελεχῶν της. Διότι διερχόμεθα κρίσιν. Ὑφιστάμεθα φθοράν. Δεχόμεθα ἐκ διαφόρων πλευρῶν βέλη ἐχθρικὰ καὶ δόλια. Παρατηροῦνται λιποταξίαι καὶ προδοσίαι. Δὲν καλλιεργοῦνται ἱερατικαὶ κλίσεις εἰς τοὺς

νέους μας. Καταπίπτει όλονὲν περισσότερον ὁ ζῆλος τῶν νεωτέρων Κληρικῶν. Οἱ γηραιοὶ καὶ σεβάσμιοι Πνευματικοὶ μας Πατέρες αἰσθάνονται βαθύτατον πόνον πρὸ τῆς τοιαύτης θλιβερᾶς καταστάσεως καὶ ἀνησυχοῦν διὰ τὸ μέλλον. Ἡ Ἐκκλησία, λοιπόν, ὡς ἐπαγρυπνοῦσα Μήτηρ, θὰ ἐνδιαφερθῇ ζωηρῶς ἐπὶ τοῦ ἐξέχοντος τούτου ζητήματος. Ἀλλὰ καὶ ἕκαστος ἐξ ἡμῶν ὀφείλει νὰ κινηθῇ. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος συνιστᾷ: «Ἐαυτοὺς πειράζετε, εἰ ἐστὲ ἐν τῇ πίστει, ἑαυτοὺς δοκιμάζετε». Ἡ αὐτοκριτική, ἡ καθημερινὴ μελέτη τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ ἐπὶ σκοπῷ ἁγιασμοῦ, ἡ τακτικὴ καὶ ἐν πλήρει συναισθήσει ἐπαφὴ ἡμῶν μετὰ τῶν Μυστηρίων τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας καὶ δὴ τῆς Ἱερᾶς Ἐξομολογήσεως καὶ Θείας Κοινωνίας, πάντα ταῦτα καὶ ἕτερα ἐξυψώνουν τὸ πνεῦμά μας, ἀναδεικνύουν τὸν καλὸν ποιμένα τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος τὰ «ἄνω ζητεῖ, τὰ ἄνω φρονεῖ» καὶ θυσιάζεται ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου του.

Αὐτὸ εἶναι τὸ κύριον καθήκον παντὸς Κληρικοῦ, πὺν ἀγαπᾷ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἐνδιαφέρεται διὰ τὸ μέλλον τῆς ψυχῆς του. Ἡ θερινὴ ἰδίως περίοδος προσφέρεται διὰ μίαν καρποφόρον περισυλλογὴν καὶ ἓνα ἐντονώτερον ἐσωτερικὸν ἀγῶνα. Ὁ Κληρικὸς θὰ εὐρίσκη ἓνα τόπον ἡσυχίας, ὅπου θὰ θέτῃ ἑαυτὸν ἐνώπιον τοῦ Κυρίου. Καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ ἡμπορέσωμεν νὰ σταθῶμεν εἰς τὴν ἱερατικὴν μας ἑπαλξιν, ἵνα «τὴν διακονίαν πληροφορήσωμεν», κατὰ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον, πρὸς δόξαν Χριστοῦ καὶ τῆς Ἁγίας Αὐτοῦ Ἐκκλησίας.

Ἄρχιμ. ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ ΜΠΑΡΔΑΚΟΣ

Διευθυντὴς παρὰ τῇ Ἀποστολικῇ Διακονίᾳ

«Ἐν τῇ ὑπομονῇ σου ἐκτήσω τὸν μισθόν σου, Πάτερ ὅσιε, ταῖς προσευχαῖς ἀδιαλείπτως ἐγκαρτερήσας, τοὺς πτωχοὺς ἀγάπήσας καὶ τούτοις ἐπαρκέσας. Ἀλλὰ πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ, Σαμψὼν θεόφρον μακάριε, σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν».

(Ἀπολυτίκιον τοῦ ὁσίου Σαμψὼν).

ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΕΤΟΣ 1960: Η ΕΝΟΡΙΑ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Η ΕΝΗΜΕΡΩΣΙΣ ΤΩΝ ΕΝΟΡΙΤΩΝ

Πρὸ πάσης ἐνεργείας—εἵπομεν εἰς τὸ προηγούμενον—διὰ τὴν ἀναδιοργάνωσιν τῆς ζωῆς τῆς Ἑνορίας, ἢ μᾶλλον ὡς πρώτη καὶ ἐναρκτήριοις, οὕτως εἰπεῖν, ἐνέργεια τοῦ ἔργου τούτου ἀπαιτεῖται ἡ ἀκριβὴς, σαφὴς καὶ συστηματικὴ διαφώτισις τῶν ἀποτελούντων τὴν Ἑνορίαν πιστῶν. Τοῦτο δὲ εἶναι τόσῳ μᾶλλον ἀπαραίτητον, ὅσω οἱ πιστοὶ σήμερον λίαν ἀμυδρῶς καὶ ἐπιπολαίως ἀντιλαμβάνονται τὴν θέσιν των ἐντὸς τῆς Ἑνορίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκουν, ἐκ τούτου δὲ εἶναι καὶ λίαν χαλαροὶ οἱ μετ' αὐτῆς δεσμοὶ καὶ ἐκείνων ἀκόμη, ποὺ προσπαθοῦν, πράγματι, νὰ ζήσουν χριστιανικῶς καὶ ποὺ εἰς διαφόρους εὐκαιρίας ἐκδηλώνουν ζωηρὸν τὸ ἐνδιαφέρον των ὑπὲρ τῆς θρησκείας, ἐργάζονται δὲ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν καὶ διὰ τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ ἐνδιαφέροντος τούτου μεταξὺ τῶν οἰκείων καὶ τῶν γνωστῶν των ἢ καὶ κοπιᾶζουσιν διὰ τὴν ἔμπρακτον ἐκδήλωσιν τῆς πίστεώς των εἰς ἔργα ἀγάπης καὶ εὐποιΐας. Ἐντεῦθεν, μάλιστα, καὶ προκύπτει τὸ ἀποτέλεσμα διὰ πλείστοις ἐκ τῶν καλῶν τούτων χριστιανῶν νὰ ὑποκαθίσταται ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ τὰς διαφόρους θρησκευτικὰς ομάδας ἢ οργανώσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἔτυχε νὰ εἶναι οὗτοι ἐντεταγμένοι.

Δὲν εἶναι σκοπὸς μας νὰ ὑποτιμήσωμεν τὴν ἀντικειμενικὴν ἀξίαν τῆς ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς προσφορᾶς τῶν πιστῶν τούτων εἰς τό, ἐν εὐρύτερα ἐννοίᾳ, ἔργον τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι ὁμως ἀνάγκη νὰ γίνῃ ἀντιληπτὴ ἡ ἑλλειψις τοῦ στενωτέρου πρὸς αὐτὴν ὀργανικοῦ δεσμοῦ τῶν προσώπων τούτων καὶ τῶν ἔργων των καὶ τῆς ζημίας, ἡ ὁποία καὶ εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς τὰ ἔργα των καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, γενικώτερον, προξενεῖται ἐκ τῆς ὁλωςδιόλου ὑποκειμενικῆς ὑφῆς, τὴν ὁποίαν παρορσιάζει ἡ τοιαύτη δρᾶσις των. Ἐνῶ, ἐξ ἀντιθέτου, θὰ ἦτο τεραστία ἡ ὠφέλεια, ἥτις θὰ προέκυπτεν, ἂν ὁ σύνδεσμος τῶν ψυχῶν τούτων μετὰ τῆς Ἐκκλησίας θὰ ἦτο, πράγματι, ὁποῖος πρέπει νὰ εἶναι ὁ σύνδεσμος τῶν ἐπὶ μέρους «μελῶν» πρὸς τὸ ὅλον «σῶμα», κατὰ τὴν ὥραϊαν καὶ τόσον παραστατικὴν εἰκόνα, ποὺ μᾶς ἐξωγράφησεν ὁ Ἀπόστο-

λος Παῦλος, ὁδηγούμενος ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Δὲν ἔχουν, λοιπὸν, ἀνάγκην ἐνημερώσεως καὶ διαφωτίσεως μόνον οἱ ἀδιαφόρως πως ἔχοντες πρὸς τὰ πνευματικά, ἀλλὰ πᾶν-
 τες ἀνεξαίρετως οἱ Ἐνοῦται ὅλων τῶν Ἐνοριῶν, καὶ δὴ
 καὶ οἱ περισσότερον διὰ τὰ πνευματικά ἐνδιαφερόμενοι, καὶ μάλιστα
 καὶ οἱ σοβαρῶς ἀσχολούμενοι μὲ αὐτά. Ἀκριβῶς δὲ—ὅπως καὶ
 ἡ Σ. Ἱεραρχία συνιστᾷ—μὲ τοὺς τελευταίους τούτους θ' ἀρχίσῃ ὁ
 καταρτισμὸς τῶν πυρήνων τοῦ ἐνοριακοῦ ἔργου καὶ, ἄρα, θὰ πρέπῃ
 καὶ εἰδικώτερόν πως καὶ συστηματικώτερον νὰ ἐνημερωθοῦν
 περὶ τοῦ τί ἀναμένει παρ' αὐτῶν, ἐν προκειμένῳ, ἡ Ἐκκλησία,
 τοῦθ' ὅπερ ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἂν θὰ μάθουν ἢ ὄχι τί ἐν γένει
 πρόκειται νὰ ἐπιχειρηθῇ. Κατ' ἀρχήν, θὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ
 ἀναπτυχθῇ καὶ νὰ τονισθῇ πρὸς πάσας τὰς πλευράς: Ἡ σημασία,
 τὴν ὁποίαν ἡ Ἐκκλησία ἀποδίδει εἰς τὴν Ἐνορίαν ἢ ἀξία, τὴν
 ὁποίαν ἡ Ἐνορία ἐνέχει διὰ τὴν ὅλην Ἐκκλησίαν· αἱ ὑποχρεώ-
 σεις, τὰς ὁποίας, ὡς ἐκ τῆς φύσεως της καὶ τῆς ὀργανικῆς πρὸς
 τὴν Ἐκκλησίαν σχέσεώς της, ἔχει κάθε Ἐνορία· τὸ ἰδανικόν, εἰς
 τὸ ὁποῖον κάθε Ἐνορία ὀφείλει ν' ἀποβλέψῃ καὶ τὸ ὁποῖον μὲ
 ὅλας τὰς δυνάμεις της πρέπει νὰ ἐπιδιώξῃ, ὅπως πραγματο-
 ποιήσῃ εἰς τὴν ζωὴν αὐτὴν, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὸ φυτόριον καὶ τὸ
 ἐργαστήριον τῆς εὐτυχοῦς ἢ δυστυχοῦς καταστάσεως τῆς μελλούσης
 αἰωνίου ζωῆς. Ἡ Ἐνορία ὁμῶς δὲν εἶναι τι τὸ ἀφηρημένον καὶ
 θεωρητικόν ἢ ἀερῶδές τι καὶ νεφελῶδες· ἀλλὰ εἶναι τὸ ἄθροισμα
 τῶν πιστῶν, ποὺ κατοικοῦν εἰς τὴν περιοχὴν της καὶ ἔχουν ὡς
 κέντρον τὸν Ναόν της. Ἔργον δὲ τῆς Ἐνορίας δὲν εἶναι, παρὰ τὸ
 ἔργον, ποὺ θὰ πραγματοποιηθῇ μὲ τὴν συνεργασίαν καὶ μὲ τὴν
 συμβολὴν ἑνὸς ἐκάστου τῶν Ἐνοριτῶν, ἀναλόγως τῶν δυνατοτή-
 των (τῶν «ταλάντων», κατ' ἀγιογραφικὴν ἔκφρασιν) ποὺ διαθέ-
 τει ἕκαστος ἐξ αὐτῶν.

Ὅπως εἰς μίαν Οἰκογένειαν ὅλοι εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ
 συνεισφέρουν διὰ τὴν καλὴν της κατάστασιν καὶ διὰ τὴν εὐτυχίαν
 της, καὶ δὲν δύναται νὰ ὑπάρχῃ καλὴ Οἰκογένεια, ἂν δὲν ἀποτε-
 λῇται ἀπὸ καλὰ μέλη, τοιοντοτρόπως καὶ ἡ Ἐνορία, διὰ νὰ εὐδο-
 κιμήσῃ πνευματικῶς, διὰ ν' ἀνταποκριθῇ δηλ. εἰς τὸν προορισμὸν
 της, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ κατὰ πόσον τὰ μέλη της, οἱ Ἐνοῦται,
 συνεισφέρουν ἕκαστος ὅ,τι δύναται μὲ τὸ φίλτρον καὶ τὸ ἐνδιαφέρον,

πὸν τὰ καλὰ μέλη μιᾶς Οἰκογενείας ἔχουν διὰ τὴν Οἰκογένειάν των. Πρέπει νὰ παύσουν οἱ χριστιανοὶ μας νὰ νομίζουν, ὅτι εἰς τὴν Ἑνορίαν ἀνήκουν μόνον διὰ νὰ ἔχουν τὴν εὐχέριαν τῆς τελέσεως ὥρισμένων θρησκευτικῶν τύπων, ἀπαραιτήτων συνήθως καὶ ἀπὸ κοσμικῆς καὶ κοινωνικῆς πλευρᾶς, ἢ διὰ ν' ἀπαιτοῦν ἀπὸ τοὺς Ἐφημερίους των τὴν ἔκδοσιν τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ πιστοποιητικοῦ ἢ τῆς βεβαιώσεως, πὸν διάφοροι διοικητικαὶ ἀρχαὶ εἰς τὸν τόπον μας ἐμπιστεύονται εἰς τοὺς Ἐφημερίους. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν καλλιτέραν μέχρι τοῦδε περίπτωσιν, πὸν εἶναι συνήθως τὸ ἐνδιαφέρον πολλῶν Ἑνοριτῶν διὰ τὴν συντήρησιν καὶ τὴν εὐπρέπειαν τοῦ Ναοῦ τῆς Ἑνορίας των, ἢ καὶ διὰ τὴν ἀνελλιπῆ καὶ τακτικὴν παρακολούθησιν τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν κατὰ τὰς Κυριακάς καὶ τὰς μεγάλας ἑορτάς, καὶ εἰς αὐτὴν ἀκόμη τὴν περίπτωσιν πρέπει νὰ μάθουν οἱ καλοπροαίρετοι αὐτοὶ χριστιανοὶ, ὅτι δὲν ἐξαντλεῖται ἔτσι τὸ σύνολον τῶν ὑποχρεώσεων των πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν. Πρέπει δὲ νὰ γίνῃ εἰς πάντας ἀνεξαιρέτως ἀπολύτως σαφές, ὅτι αἱ κανονικαὶ ὑποχρεώσεις πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν δὲν ἐκπληροῦνται ἄλλως πως, παρὰ μὲ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ὑποχρεώσεων μας ἀπέναντι τοῦ συγκεκριμένου τομέως τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ ὥρισμένου τμήματος, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκομεν, καὶ αὐτὸ δὲν εἶναι παρὰ ἡ Ἑνορία τοῦ καθενός.

Διὰ τοῦτο, πρέπει νὰ τοιυθῇ πρὸς ὅλας τὰς πλευρὰς καὶ νὰ γίνῃ ἀπολύτως σαφές, ὅτι: Καμμία ἄλλη ἐξωενοριακὴ ἀπασχόλησις, ὅσονδήποτε ὑψηλὴ καὶ σπουδαία, δὲν δύναται νὰ ἀντικαταστήσῃ τὴν θεμελιωδῶς ἀπὸ ὅλους ἀπαιτουμένην ἀπασχόλησιν μὲ τὴν ζωὴν τῆς Ἑνορίας, ἢ ἐνίσχυσιν τῆς ὁποίας ἐπιστρέφει εἰς τὸν καλὸν Ἑνορίτην, διὰ νὰ τὸν καταστήσῃ ἀκόμη ἰκανώτερον εἰς τὰ λοιπὰ πνευματικὰ ἔργα, τὰ ὁποῖα ὅμως ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐπιτρέπεται νὰ γίνωνται ἐπὶ θυσίᾳ τῶν συγκεκριμένων ἐναντι τῆς Ἑνορίας ὑποχρεώσεων τοῦ κάθε πιστοῦ. Ἡ προτεραιότης δηλ. τοῦ ἐνδιαφέροντος ἀνήκει δικαιοματικῶς εἰς τὴν Ἑνορίαν.

Εἰς τὴν τελευταίαν αὐτὴν λεπτομέρειαν χρειάζεται μεγάλη λεπτότης καὶ προσοχή, ὥστε νὰ μὴ δημιουργηθῇ ἡ ἀστήρικτος παρεξήγησις, ὅτι ὑποτιμᾶται πᾶσα ἄλλη μέχρι τοῦδε γινομένη ὑπὸ τῶν μελῶν ἐκάστης Ἑνορίας ἔξω ταύτης πνευματικὴ ἐργασία. Διότι μήτε τὸ πνεῦμα τῆς σχετικῆς Ἀποφάσεως τῆς Σ. Ἱεραρχίας ὑπῆρξεν αὐτό, μήτε εἶναι δυνατὸν ν' ἀγνοηθοῦν αἱ σπουδαῖαι καὶ σοβαραὶ, πράγματι, ὑπηρεσίαι, τὰς ὁποίας εἰς τὴν Ἐκκλη-

σίαν προσέφερον, εἰς ὠρισμένους τομεῖς, μέχρι τοῦδε ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία τῶν πιστῶν τῆς τέκνων. Ἀλλὰ πρέπει νὰ νοηθῇ καλῶς παρὰ πάντων, ὅτι ἡ μερίστη ὑπηρεσία, τὴν ὁποίαν, πρᾶγματι, ἔχουν σήμερον νὰ προσφέρουν τὰ ἐξωενοριακὰ πνευματικὰ κέντρα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, εἶναι. Νὰ ἀναλάβουν τὰ κατ' Ἐνορίας μέλη των τὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν ἐπιθυμεῖ νὰ δώσῃ εἰς αὐτὰ ἡ Ἐκκλησία· καὶ τοῦτο θὰ πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὑπ' αὐτῶν ὡς ἐκδηλώσις μεγάλης ἐκτιμήσεως καὶ ὡς ἀπονομὴ ὑψηλοῦ προνομίου ἐκ μέρους τῆς.

Δὲν εἶναι, λοιπόν, καμμία ἀνάγκη νὰ γίνῃ δημόσιος λόγος ἐπὶ τῶν λεπτομερειῶν, πὺν ἀναφέρονται εἰς τὴν τοιαύτην χρησιμοποίησιν τῶν θεωρουμένων ὡς «προητοιμασμένων» καὶ «ἐτοιμῶν» ἤδη Ἐνοριτῶν τῆς κατηγορίας ταύτης. Λόγοι, ἄλλωστε, ἀγάπης καὶ φρονήσεως ἐπιβάλλουν νὰ μὴ δημιουργηθῇ εἰς τοὺς λοιποὺς Ἐνορίτας ἡ ἐντύπωσις, ὅτι τίθενται οὗτοι εἰς δευτερεύουσαν ἔναντι ἐκείνων μοῖραν, ὡς πρὸς τὸ ἐνδιαφέρον τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ «ἐτοιμοὶ» πρέπει νὰ κληθῶν ἰδιαίτερος — ἴσως καὶ κατ' ἄτομον, μάλιστα, χωριστά— διὰ τὴν ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς εἰδικωτέρας χρησιμοποιήσεώς των ἐνημέρωσίν των. Νὰ μὴ ἐξαιρεθοῦν ὅμως ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ, τῆς γενικῆς καὶ κοινῆς πρὸς ὅλους τοὺς Ἐνορίτας διαφωτίσεως περὶ τοῦ ὅλου ἔργου καὶ περὶ τῆς ἔναντι τούτου ὑποχρεώσεως πάντων, ὡς προηγουμένως ἐλέχθη. Νομίζομεν δηλ. ὅτι—ἀνεξαρκῆτως τῆς εἰδικωτέρας, ἀναλόγως τῶν «ταλάντων» του, ἐνημερώσεως ἐνὸς ἐκάστου ἐκ τῶν «ἐτοιμῶν» καὶ κατὰ τεκμήριον προθυμοτέρων—θὰ εἶναι ἀπαράιτητον νὰ γίνῃ μία γενικὴ πρὸς τοὺς Ἐνορίτας των διδασκαλία ἐκ μέρους τῶν Ἐφημερίων, ἐπὶ τῇ βάσει τόσοι τῶν περιληπτικῶς ἀναφερθέντων ἀνωτέρω, ὅσον καὶ τῶν εἰς τὰ προηγούμενα ἄρθρα τῆς παρούσης σειρᾶς ἀναπτυχθέντων. Μετὰ δὲ τὴν γενικὴν ταύτην διδασκαλίαν, ἐπὶ τῶν λεπτομερειῶν τῆς ὁποίας θὰ πρέπει νὰ δοθῇ προθύμως κάθε διευκρίνισις πρὸς τοὺς, τυχόν, ἀποροῦντας, θὰ ἦτο ἀπαράιτητον νὰ ἀσχοληθῇ κάθε Ἐφημέριος μὲ τὴν εἰδικὴν διαφώτισιν τῶν προσώπων, πὺν θεωρεῖ ὡς «ἐτοιμα» διὰ νὰ κάμουν τὴν ἀρχὴν, καὶ μὲ τὴν μετ' αὐτῶν συνεννόησιν ἐπὶ τῶν εἰδικῶν περιπτώσεων τῆς ἐνοριακῆς ζωῆς, εἰς τὰς ὁποίας θὰ ζητήσῃ τὴν συνεργασίαν των.

(ΕΚ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ)

Η ΖΩΗ ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ

Ἡ ζωὴ τῶν πρώτων χριστιανῶν διεγείρει τὸ ἐνδιαφέρον καὶ προκαλεῖ τὴν συγκίνησιν, διότι ἀποτελεῖ τὴν πρώτην ὁρατὴν ἔκφρασιν καὶ ἐνσάρκωσιν τῶν ιδεῶν τοῦ Σωτῆρος ὑπὸ μαθητῶν του, οἱ ὅποιοι συνέζησαν ἐπ' ἀρκετὸν μετ' αὐτοῦ.

Ἡ πρώτη Ἐκκλησία εἶχε μεγάλην ζωτικότητα καὶ δυναμισμόν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν μελῶν αὐτῆς ἠϋξάνετο ταχέως, τοῦθ' ὅπερ ἐδημιούργησε τὴν ἀνάγκην τοῦ καταμερισμοῦ τῆς ἐργασίας, ὡς ἀποδεικνύει ἡ ἐκλογὴ τῶν ἐπτὰ διακόνων. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν κοινωνικὴν σύνθεσιν τῆς πρώτης Ἐκκλησίας, αὕτη περιελάμβανε οὐχὶ μόνον πτωχοὺς, ὡς ἀποδεικνύουν ἡ ὑπ' αὐτῆς συστηματικὴ ἀσκήσις τῆς φιλανθρωπίας, ἡ πρὸς θυσίαν προθυμία πολλῶν, ἡ πώλησις κτημάτων καὶ αἱ χρηματικαὶ ἐνισχύσεις. Ὡσαύτως χριστιανοὶ ἐγένοντο καὶ ἱερεῖς τινες (Πράξ. ε', 7), ὡς καὶ Φαρισαῖοι (Πράξ. ιε', 5).

Οἱ πρῶτοι Χριστιανοὶ ἐν Ἱεροσολύμοις παρουσίασαν ὑποδειγματικὴν ἐνότητα. «Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν καρδία καὶ ψυχὴ μία καὶ οὐδὲ εἷς τι τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ ἔλεγεν ἴδιον εἶναι, ἀλλ' ἦν αὐτοῖς πάντα κοινά... Οὐδὲ γὰρ ἐνδεὴς τις ἦν ἐν αὐτοῖς· ὅσοι γὰρ κτήτορες χωρίων ἢ οἰκιῶν ὑπῆρχον, πωλοῦντες ἔφερον τὰς τιμὰς τῶν πιπρασκομένων (=πωλουμένων) καὶ ἐτίθουν παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων· διεδίδοτο δὲ ἐκάστῳ καθότι ἂν τις χρεῖαν εἶχεν» (Πράξ. δ', 32—37). Ἡ χριστιανικὴ λοιπὸν ἱεροσολυμιτικὴ κοινότης εἶχε κοινοκτημοσύνην, ἀλλ' αὕτη δὲν ἦτο ἀποτέλεσμα κομμουνιστικῶν ιδεῶν, ἀλλ' ἐκουσία ἐκδήλωσις ἀγάπης. Τοῦτο ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν λόγων τοῦ Πέτρου πρὸς τὸν Ἀνανίαν: «οὐχὶ μένον (δηλαδὴ μὴ πωλούμενον) σοὶ ἔμενε καὶ πραθὲν (=πωληθὲν) ἐν τῇ σῇ ἐξουσίᾳ ὑπῆρχεν;» (Πράξ. ε', 3)¹.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ οἱ μαθηταὶ Αὐτοῦ ἔζησαν βίον οἰκογενειακόν, συντηρούμενοι ἐκ κοινοῦ ταμείου καὶ συντρώγοντες. Ἡ πρώτη χριστιανικὴ κοινότης τῆς Ἱερουσαλὴμ ἦτο συνέχεια καὶ ἐπέκτασις τοῦ κύκλου τούτου καὶ διετήρησε τὴν κοινοκτημοσύνην καὶ τὰς κοινὰς ἐστιάσεις. Ἡ κοινοκτημοσύνη ἦτο ἐκουσία καὶ οὐχὶ ἀπόλυτος, ἡ δὲ αὐξήσις τῆς κοινότητος κατέστησεν ἀδύνατον τὴν διατήρησιν αὐτῆς². Ἡ χριστιανικὴ κοινότης τῆς Ἱερουσαλὴμ ἦτο ἀπ' ἀρχῆς πτωχή, ἀλλ' ἡ κατάστασις αὕτη ἐπεδυνάμωτο ὑπὸ λιμοῦ. Δι' αὐτὸ αἱ ἐκτὸς τῆς Παλαιστίνης χριστια-

1. Περβλ. Π. Μρατσιώτου, Ὁ Ἰησοῦς ἦτο σοσιαλιστής; (1925).

2. Β. Στεφανίδου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, Ἀθῆναι 1948, σ. 49.

νικαὶ κοινότητες ὑπεστήριξαν αὐτὴν δι' εἰσφορῶν (Πράξ. ια', 29. Γαλ. β', 10. Β' Κορ. η', 9).

Εἰς τὰς χριστιανικὰς ἐκκλησίας, τὰς ὁποίας ἱδρυσεν ὁ Παῦλος, δὲν εἰσῆχθη ἡ κοινοκτημοσύνη, εἰσῆχθησαν ὅμως αἱ κοιναὶ ἐστιάσεις. Αὗται συνετέλουν καὶ ἐκεῖ εἰς τὴν διατροφὴν τῶν πτωχῶν (Α' Κορ. ια', 20 καὶ ἐξῆς) καὶ διὰ τοῦτο ὠνομάσθησαν «ἀγάπαι»³. Οὕτως ἡ ἀρχαία Ἐκκλησία δὲν ἀντιμετώπιζε κοινωνικὸν πρόβλημα.

Αἱ θρησκευτικαὶ συναθροίσεις τῶν πρώτων χριστιανῶν, περιλαμβάνουσαι μεταξὺ ἄλλων τὴν τέλεσιν τῆς Θ. Εὐχαριστίας καὶ συνδεόμεναι μετὰ τῶν «ἀγαπῶν» ἢ τῶν «δείπνων τῆς ἀγάπης», ἐγίνοντο ἐν τοῖς «οἴκοις», ἰδίως ἐν τῇ εὐρυχώρῳ αἰθούσῃ τοῦ ὑπερφίου τῶν ἀνατολικῶν οἰκιῶν, κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῆς τελείσεως ἐν παρομοίῳ τόπῳ ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου, ἢ ἐν τῷ αἰθρίῳ ἢ τῷ ἀνδρῶν τῶν ἐλληνιστικῶν ἢ ἐλληνορωμαϊκῶν οἰκιῶν. Τὸ γενικὸν ὄνομα, ὅπερ προσεδόθη εἰς τὰς τοιαύτας συναθροίσεις, ἦτο τὸ ὄνομα Ἑκκλησία. Ὁ Ἀπ. Παῦλος πολλάκις ἀποστέλλει τοὺς ἀσπασμοὺς αὐτοῦ «τῇ κατ' οἶκον Ἐκκλησίᾳ» διαφόρων χριστιανῶν καὶ τόπων (Ῥωμ. ις', 3. Κολοσ. δ', 15. Φιλημ. 1)⁴.

Αἱ «ἀγάπαι» ἦσαν αἱ πλέον συγκινητικαὶ ἐκδηλώσεις τοῦ πρωτοχριστιανικοῦ πνεύματος τῆς ἐνότητος. Τὸ ἀπλοῦν αὐτὸ ἔθιμον, τὸ ὁποῖον εἰς τινὰ μέρη διτηρήθη ἐπὶ αἰῶνας, ἦτο ἡ ἐξωτερικὴ μορφή τῆς ὁργανώσεως τῆς Ἐκκλησίας εἰς μικροὺς πυρῆνας καὶ τοπικὰς ομάδας, αἵτινες ἀπετέλεσαν τοὺς προδρόμους τῶν σημερινῶν ἐνοριῶν. Τὸ ἔθιμον αὐτὸ ἐξεικονίζεται βραδύτερον συχνάκις ἐν ταῖς τοιχογραφίαις τῶν κατακομβῶν, ἄλλοτε ὡς Θεία Εὐχαριστία καὶ ἄλλοτε ὡς σύμβολον τοῦ οὐρανοῦ δείπνου τῶν ἁγίων. Οἱ ἐρευνῆται τῶν κατακομβῶν ἔχουν δημοσιεύσει παραστάσεις τοιούτων πρωτοχριστιανικῶν γευμάτων⁵.

Μετὰ τῶν ἀγαπῶν ἦτο συνδεδεμένη ἡ τέλεσις τοῦ μυστηρίου τῆς Θ. Κοινωνίας. Οὕτως οἱ πιστοὶ «μετελάμβανον τροφῆς ἐν ἀγαλλιάσει καὶ ἀφελότητι καρδίας, αἰνοῦντες τὸν Θεὸν καὶ ἔχοντες χάριν πρὸς ὅλον τὸν λαόν. Ὁ δὲ Κύριος προσετίθει τοὺς σφζομένους καθ' ἡμέραν ἐπὶ τὸ αὐτὸ» (Πράξ. β', 46—47).

3. Ἐπ. Ἰούδα στ. 12. Ἰγνατίου, ἐπ. πρὸς Ῥωμαίους 7,3· πρὸς Σμυρναίους 8 (Β. Στεφανίδου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 49).

4. Γ. Σωτηρίου, Χριστιανικὴ καὶ Βυζαντινὴ Ἀρχαιολογία, τόμ. Α', Ἀθῆναι 1942, σελ. 155-156.

5. Josef Holzner, Παῦλος, μτφρ. Ἀρχιμ. Ἱ. Κοτσώνη, Ἀθῆναι 1948, σελ. 146-148.

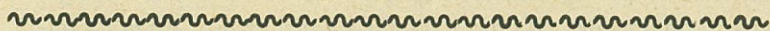
Ἄν ῥίψωμεν ἐν βλέμμα εἰς τὴν καθ' ὅλου ζωὴν τῶν πρώτων Χριστιανῶν, ὡς αὕτη διαλάμπει ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ, θὰ γοητευθῶμεν ἀπὸ τὴν ἀγίαν ἐκείνην ἀτμόσφαιραν, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἐξειλίσσεται ἡ καθημερινὴ ζωὴ τῶν πρώτων πιστῶν καὶ ἐτελεσιουργοῦντο τὰ ἅγια αἰσθήματα, τὰ ὁποῖα ἐθέρμαινον καὶ συνέδουν τὰς καρδίας αὐτῶν. Πάντες ἀπετέλουν μίαν ἐνότητα ἀδιάσπαστον, ἥτις ἐξεδηλοῦτο εἰς τὰς ποικίλας πτυχὰς τῆς ἀγάπης, ἡ ὁποία ἐπλημμύριζε τὰς ψυχὰς αὐτῶν. Ποιμένες καὶ ποιμαίνοντες εἶχον ἓνα σκοπόν: τὴν δόξαν τοῦ Χριστοῦ. Πρὸς ἐπίτευξιν τοῦτου ἐγίνοντο τοῖς πᾶσι τὰ πάντα. Τοιουτοτρόπως ἡ πνευματικὴ μελωδία, ἡ ὁποία δονεῖ τὴν ἀτμόσφαιραν τῆς Κ.Δ., εἶναι ἡ συνισταμένη τῶν ἡχῶν, τοὺς ὁποίους παρῆγον αἱ ποικιλώταται χορδαί, αἵτινες ἑπαλλοῦν ἐν ταῖς καρδίαις πάντων ἀνεξαιρέτως τῶν πιστῶν. Ὁ εἰς διὰ τῆς διδασκαλίας, ὁ ἄλλος διὰ τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν, ὁ τρίτος διὰ τῆς φιλοξένου διαθέσεως — πάντες συνετέλεσαν κατὰ δύναμιν εἰς τὴν θεμελίωσιν τοῦ οἰκοδομήματος τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ.

*

Τὸ παράδειγμα τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας πρέπει νὰ ἐμπνέῃ τοὺς χριστιανούς πάντων τῶν αἰώνων. Ἰδίως σήμερον, ὅποτε ὑπάρχει πολλὴ δυστυχία, οἱ Χριστιανοὶ δεόν νὰ μιμηθοῦν τὸ φωτεινὸν παράδειγμα τῶν πρώτων Χριστιανῶν. Ἐν μιᾷ χριστιανικῇ κοινωνίᾳ δὲν δύναται νὰ ὑπάρχῃ κοινωνικὸν πρόβλημα, ὅταν αἱ σχέσεις τῶν μελῶν αὐτῆς ρυθμίζονται ὑπὸ τοῦ κανόνος, ὅστις διεῖπε καὶ τὰς σχέσεις τῶν πρώτων Χριστιανῶν. Ἡ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία εἶναι κλασσικὸν πρότυπον οὐχὶ Ἐκκλησίας πλάτους καὶ ποσότητος, ἀλλ' Ἐκκλησίας βάθους καὶ ποιότητος.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ἐφηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς
τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

«Τὸ μέγα ἱατρεῖον τῆς οἰκουμένης, τὸ ζεῦγος τοῦ Χριστοῦ τὸ πεποθημένον, τοὺς φωστῆρας τοὺς ἐκλάμποντας, ταῖς αὐγαῖς τῶν ἰάσεων, ὑμνήσωμεν πιστοὶ μεγαλοφάνως, ἔνδον τοῦ ναοῦ αὐτῶν βοῶντες· Κύριος καὶ Ἰωάννης, οἱ χορηγοὶ τῶν θαυμάτων, καὶ ἱατροὶ τῶν νοσοῦντων, αἰγάζουσι τὰ πέριτα».

(Κοντάκιον εἰς τὴν Ἀνακομιδὴν τῶν λειψάνων
τῶν ἁγίων Ἀναργύρων Κυρίου καὶ Ἰωάννου).

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΙΣ

Εἶναι εὐτόχημα, ὅτι ἡ ἐπίσημος Ἐκκλησία καὶ σήμερον ἔχεται στερεῶς, καὶ ἐν προκειμένῳ, τῆς Βυζαντινῆς παραδόσεως. Στοιχοῦσα τῷ παραδείγματι τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἀναγνωρίζει τὴν τεραστίαν ἐθνικοθρησκευτικὴν καὶ καλλιτεχνικὴν ἀκόμησημασίαν τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς. Ἐπειδὴ ὁμως ἐμνημονεύσαμεν τοῦ σεπτοῦ τῆς Ὁρθοδοξίας Κέντρου, θεωροῦμεν σκόπιμον, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ, ἵνα προτάξωμεν περικοπὰς σχετικῶν ἐπισήμων κειμένων, τ.ἔ. Ἐγκυκλίων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἀναφερομένων εἰς τὴν ἀξίαν καὶ τὴν ἐν τῇ λατρείᾳ θέσιν τῆς Β. Μ. Οὕτω, ἐν ἔτει 1844 ἐγράφετο ἐν σχετικῇ Πατριαρχικῇ Ἐγκυκλίῳ: «Διὰ τῆς Β. Μ. ἡ ἁγία ἡμῶν Ἐκκλησία αἰνεῖν τὸν Θεὸν παρέλαβε καὶ ἐδιδάχθη. Αὕτη διὰ τῆς γεραρᾶς ἀρχαιότητος καθηγητάσθη καὶ καθιερώθη, θεμελιωθεῖσα κανονικῶς ὑπὸ τῶν ἁγίων ἡμῶν Πατέρων καὶ πρὸ πάντων αὕτη ὑπάρχει οἰκεία καὶ ἀρμόδιος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, διὰ τὸ σεμνὸν καὶ εὐτακτον αὐτῆς καὶ σεβάσμιον».

Καὶ ἀλλαχοῦ: «...Ἡ ἁγία ἡμῶν Ἐκκλησία, παραλαβοῦσα μετὰ τῶν Ὁρθοδόξων δογμάτων καὶ τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ τὰ σεπτὰ ἔθιμα, τάξεις τε καὶ ἀρχαίας παραδόσεις, τὰς δίκην κρίκων ἀλύσου συγκροτούσας τὸ Ὁρθόδοξον αὐτῆς σύστημα, συνέχει σταθερῶς καὶ περικρατεῖ ἱερῶς πάντα ταῦτα ὡς ἱερὰ καὶ πατροπαράδοτα, μηδὲ μέχρι κεραίας ἀνεχομένη οἰανδήποτε περὶ αὐτὰ τροποποίησιν καὶ ἐξαλλοίωσιν, μή ποτε ἐνὸς τῶν κρίκων τούτων διασπασθέντος τῷ νεωτερισμῷ, κίνδυνος καὶ τοῖς λοιποῖς ἐπιγένηται. Διὸ καὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς αὐτῆς μουσικῆς, ὡς ἀρχαίῳθεν ὑπ' αὐτῶν τῶν ἁγίων Πατέρων διαδοχικῶς μέχρι τῆς σήμερον διαδοθείσης καὶ καθιερωθείσης ἀπρὶξ ἐχομένη καὶ ταύτην φυλάττουσα στερεῶς, ἅτε δὴ κρίνουσα αὐτὴν ἀρμοδίαν καὶ οἰκείαν ταῖς Ἐκκλησίαις τοῦ Θεοῦ, καὶ κηδομένη, ὅπως ἡ καθολικὴ ἐνότης τῶν ἀπανταχοῦ γῆς Ὁρθοδόξων καὶ διὰ τούτου τοῦ τῶν

αὐχημάτων τῆς εὐσεβείας καλλίστον χαρακτηρίζεται, οὐδεμίαν ἀνέχεται περὶ ταύτην καινοτομίαν καὶ νεωτερισμόν, διακηρύττουσα ἀπαράδεκτον καὶ κατάκριτον τὴν χρῆσιν ξένης καὶ ἐκφύλου καὶ ἀλλοτρίας μουσικῆς». Ὁμοίως ἐν ἔτει 1868 ἐτονίζετο, ὅτι «τὸ ζήτημα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς δὲν εἶναι ἐξ ἐκείνων, ἅτινα ἡ Ἐκκλησία δύναται νὰ ἀνεχθῇ προσβαλλόμενα, καθ' ὅσον ἐκτὸς τῶν ἄλλων σπονδαϊοτάτων κοινωνικῶν λόγων, ἅπαντα τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἄσματα καὶ μελωδήματα, τὰ ἀποτελοῦντα τὸ ὑψηλότερον διαρκές καὶ ἑμμελές κήρυγμα, συνεγράφησαν κατὰ τε περίοδον καὶ κατὰ λέξιν ἀκόμη ἐπὶ μόνῃς ταύτῃς τῆς μουσικῆς, συνεπῶς δὲ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ παλῶσι μεθαρμοζόμενα εἰς ἄλλον ξενικὸν τρόπον, χωρὶς καὶ ὁ χαρακτήρ καὶ ὁ ρυθμὸς αὐτῶν ὁ ἑμμελής νὰ μεταβληθῇ εἰς ἀλλόκοτον καὶ ἀσύστατον ψυχρότητα καὶ νεκρότητα». Διόπερ κακίζεται ἡ τάσις ἐκείνων, οἵτινες «χαίρειν εἰπόντες τῇ ἱερᾷ καὶ ἀρχαιοπαράδοτῳ ἐκκλησιαστικῇ μουσικῇ, τῇ ἐν ταῖς ἱεραῖς προσευχαῖς καὶ ἀκολουθίαις ἀπὸ τῶν πρώτων αἰώνων τῆς εὐσεβείας καθορισθεῖσῃ ψάλλεσθαι ὑπὸ τῶν πιστῶν καὶ πρὸς τοὺς θεῖους ὕμνους τῆς Ἐκκλησίας ἐν ὁκτῶ ἤχοις προσηρμοσμένη, ἐπενόησαν καινοφανῇ μουσικῇ (ἐννοεῖται ἐνταῦθα ἡ τετραφωνία) ἐκλύουσιν τοὺς ἀκροωμένους καὶ μουσικῇ θεατρικῇ οὖσαν», ἀποτελοῦσαν δὲ προφανῇ ἀνατροπὴν καὶ «κατάργησιν ἀρχαίας ἐκκλησιαστικῆς ἱερᾶς παραδόσεως...» καὶ ἄρα «ἀπαράδεκτον καὶ κατάκριτον ἐν ταῖς Ἐκκλησιαστικαῖς Ἀκολουθίαις τὴν χρῆσιν αὐτῆς...ὡς μουσικῇ οὐχὶ προσερχομένων καὶ δοξολογούντων τὸν Θεὸν ἐν εὐλαβείᾳ καὶ φόβῳ, ἀλλὰ τῶν ὡς ἐν διαχύσει εὐφραινομένων». Ἐτερον Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τοῦ 1856 χαρακτηρίζει ὡς «ἀλλοτρίαν καὶ ἑτεροφρόνων ἀποκύημα» τὴν τετραφωνίαν. Τέλος δὲ μία ἐκ τῶν τεσσάρων ἐπὶ Ἰωακείμ Γ' ἐξαπολυθαισῶν σχετικῶν Ἐγκυκλίων, συνιστᾷ εἰς τοὺς Ὁρθοδόξους «ὡς κ ο ρ η ν ὁ φ θ α λ μ ο ὦ νὰ τηρῶσι τὴν Ἐκκλησιαστικὴν τοῦ Ἑθνους αὐτῶν μουσικῇ, ἐὰν δὲν ἐπιθυμῶσι νὰ ἴδωσι τὸ Ἐθνικὸν καὶ Ἐκκλησιαστικὸν ἡμῶν οἰκοδόμημα, τὸ διὰ τοσούτων αἰώνων ἀσινές καὶ ἀλώφητον διατηρηθέν, καταρρέον διὰ τῆς ἀφαιρέσεως τῶν ἀκρογωνιαίων αὐτοῦ λίθων».

Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀγιοτάτη αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἔχει ἀποφανθῆ κατ' ἐπανάληψιν ἐπὶ τοῦ ζητήματος, παραγγείλασα λ.χ. ἐν ἔτει 1902 πρὸς τοὺς Σεβ. Ἱεράρχας τῆς Ἐπικρατείας «ὅπως μεριμνήσωσιν ἐπιμελῶς ὑπὲρ τῆς τηρήσεως τῆς πατροπαράδοτου ἑλληνικῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς, ἣτις ἀποτελεῖ ἐν ἐκ τῶν τιμαλφεστέρων κειμηλίων καὶ παρὰ δόσεων ἡμῶν..» καὶ καταδικάσασα «πᾶσαν καινοτομίαν». Τῷ δὲ 1906 διέταξεν «ἵνα οἱ ἱεροφάλλται τοῦ λοιποῦ πάντοτε καὶ ἀπροφασίστως ψάλλωσι κατὰ τὸ ἀνέκαθεν παρ' ἡμῖν παραδεδεγμένον σεμνοπρεπὲς σύστημα τῆς Β. Μ., τῆς τετραφώνου μουσικῆς οὐδαμῶς καὶ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἀπὸ τῆς σήμερον ἐπιτρεπομένης». Ἀλλὰ καὶ ἐπ' ἐσχάτων ἡ Ἱ. Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐν εἰδικῇ ὁμίλᾳ Μέλους αὐτῆς, δοθείσῃ κατ' ἐντολὴν αὐτῆς εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ «Παρθενοῦ», ἔπλεξε τὸ ἐγκώμιον τῆς Β. Μ., διακηρύξασα ὡς ἐξοβελιστέαν παντελῶς τὴν «ἐπὶ τῇ προφάσει συγχρονισμοῦ εἰσαχθεῖσαν πολυλαχοῦ εὐρωπαϊκὴν πολυφωνίαν» (ιδὲ Περιοδ. «Ἐκκλησία» 1958, σ. 490-1).

Εἰς τὰ ἀνωτέρω ἐπίσημα κείμενα ἃς προστεθῇ καὶ τὸ ἱστορικὸν ἀπὸ 18-6-1954 ἔγγραφο τοῦ Ὑπουργείου Προεδρείας τῆς Ἑλλ. Κυβερνήσεως πρὸς τὸ Ἰδρυμα Ραδιοφωνίας, προκληθὲν ἐνεργείαις τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν καὶ παραγγέλλον: «..ἵνα τοῦ λοιποῦ πᾶν ἐκκλησιαστικὸν ὄργανον ἐκ τῶν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησιαστικῆς λατρείας μεταδίδεται (διὰ τοῦ ραδιοφώνου) μόνον εἰς τὸ καθιερωμένον βυζαντινὸν μέλος». Καὶ προσθέτει: «Οἷζοθεν νοεῖται, ὅτι ἡ Εὐρωπ. Μουσικὴ δύναται νὰ ἐπιφυλαχθῇ δι' Ἐκκλησιαστικὰ ὄργανα ἐτεροδόξων Ἐκκλησιῶν». Ἱστορικὸν ὄντως, ἀλλὰ καὶ εὐδαίμων γεγονὸς ἀποτελεῖ ἡ καὶ ὑπὸ τῆς Πολιτείας ἀναγνώρισις αὐτῆς τῆς ἀξίας τῆς πατρώας Β. Μ., ἣτις ἔχει συνδεθῇ, ὡς ἐλέχθη εἰς προηγουμένα σημειώματά μας, μὲ τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἑθνους, τὸ ὁποῖον καιρὸς εἶναι νὰ προσέξῃ κάπως περισσότερον τὴν πνευματικὴν του αὐτὴν περιουσίαν καὶ ἀτίμητον προγονικὴν κληρονομίαν. Εἰς τὴν κοσμοπολιτικὴν καταγίδα τῶν τελευταίων καιρῶν χρέος ὅλων μας, καὶ ἐπομένως καὶ τοῦ τὴν θέλησιν τοῦ Ἑθνους

ἐκφράζοντος ἐπισήμον Κράτους, εἶναι, ὅχι ἀπλῶς νὰ συμβάλωμεν ἀποτελεσματικῶς εἰς τὴν διατήρησιν ὅλων τῶν ἐθνικῶν καὶ θρησκευτικῶν παραδόσεων, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν προβολὴν τούτων, πολλαπλῶς ἐνισχυομένων. Δὲν θὰ κουρασθῶμεν δὲ νὰ ἐπαναλαμβάνωμεν, ὅτι ἔχει τεραστίαν σκοπιμότητα καὶ ἐθνικὴν ἀκόμη, τὸ τηρεῖν τὰ πάτρια, τὸ «ὄρια αἰῶνια μὴ μέταιρε» καὶ εἰς τὸν τομέα τῆς ἱ. ὑμνωδίας. Διότι δὲν πρόκειται ἀπλῶς περὶ ἀπωλείας ἀτιμῆτων παραδόσεων, μία ἐκ τῶν ὁποίων εἶναι καὶ ἡ Β.Μ. (ὁπότε «κλανσόμεθα ἐκ τῆς τέφρας ἀνευρεῖν ζητοῦντες τὴν» τῶν προγόνων ἡμῶν μουσικὴν», ὡς ἔγραφε μὲ πόνον ψυχῆς ὁ μουσικοδιδάσκαλος Ἄθ. Ε. Σακελλαριάδης). Ἀλλ' αἱ συνέπειαι θὰ εἶναι γενικώτεραι καὶ πλέον ὀδυνηραί. Ὅταν ἀρχίσωμεν παραβλέποντες τὸ ἔν, κατόπιν ἀδιαφοροῦμεν διὰ τὸ ἄλλο κ.ο.κ., «θὰ ἔλθῃ στιγμή, καθ' ἣν ἔντρομοι θὰ εὗρεθῶμεν πρὸ πλῆρου κατάρρευσεως τοῦ ὅλου ἐθνικοῦ οἰκοδομήματος».

Μὴ λησμονῶμεν δὲ τέλος, ὅτι ἔλλην καὶ δὴ πνεῦμα τιτάνειον ὑπῆρξεν ὁ εἰπὼν εἰδικῶς περὶ τῆς σημασίας τῆς μουσικῆς παραδόσεως: «Τρόπον ᾧ δῆς νέον οὐ δεῖ ἐπαινεῖν. Εἶδος γὰρ καινὸν μουσικῆς μεταβάλλειν εὐλαβητέον (πρέπει δηλ. νὰ εἴμεθα πολλὸ διστακτικοί), ὡς ἐν ὅλῳ κινδυνεύοντα» (Πλάτων).

Πρωτοσ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ

«Ἐν ἀσκήσει, ἅγιε, θεοφιλεῖ διαπρέψας, Παρακλήτου δύναμιν, ἐξ ὕψους καθυπεδέξω, ξόανα καθαιρεῖν πλάνης, λαοὺς δὲ σφῆζειν, δαίμονας ἀποδιώκειν, νόσους ἰᾶσθαι· διὰ τοῦτό σε τιμῶμεν, ὡς Θεοῦ φίλον, Τύχων μακάριε».

(Ἀπολυτίκιον τοῦ ἁγίου Τύχωνος).

«Χριστοῦ σε συγγενῇ, ᾧ Ἰούδα εἰδότες, καὶ Μάρτυρα στερρόν, ἱερῶς εὐφημοῦμεν, τὴν πλάνην πατήσαντα, καὶ τὴν πίστιν τηρήσαντα· ὅθεν σήμερον, τὴν παναγίαν σου μνήμην ἑορτάζοντες, ἀμαρτημάτων τὴν λύσιν, εὐχαῖς σου λαμβάνομεν».

(Ἀπολυτίκιον τοῦ ἁγ. ἀποστόλου Ἰούδα).

ΑΔΕΛΦΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ἀγαπητέ ἐν Χριστῷ ἀδελφέ,

Θὰ μοῦ ἐπιτρέψῃς νὰ φέρω στήν κρίσι τῆς συνειδήσεώς σου καὶ τοῦτο. Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς ἔφθασαν στήν ἀσέβεια, ποὺ διεζωγράφισεν ἄλλοτε ὁ Ἱ. Χρυσόστομος. Ἐλεγε δηλαδὴ, ἂν ἐνθυμοῦμαι καλὰ, πὼς στήν ἀρχὴ ὁ Ἱερεὺς φοβεῖται τὴν Ἀγία Τράπεζα. Σιγὰ-σιγὰ ὅμως, σὰν τὴ συνηθίσῃ, ἡ Ἀγία Τράπεζα φοβεῖται τὸν Ἱερέα... Γιατὶ ἀπλούστατα, ὅλα τὰ ἐπ' αὐτῆς καὶ τὰ ἐν αὐτῇ καὶ τὰ τελούμενα δὲν τὰ θεωρεῖ τίποτε. Εἶναι ὁ μπουφῆς τοῦ σπιτιοῦ του, τὸ μπαούλο του, ἓνα κοινὸ ἐπιπλο κ.τ.τ. Τ' ἀκοῦς; Φοβεῖται ἡ Ἀγία Τράπεζα τὸν Ἱερέα! Θὰ ρωτήσῃς πὼς γίνεται αὐτό; Θὰ σοῦ ἀναφέρω μερικὲς περιπτώσεις: Παρηκολούθησα, λόγῳ τῆς ιδιότητός μου, ἑκατοντάδες παπάδων στὴ Θεία Λειτουργία. Χωρὶς φυσικὰ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ Δεσπότη, ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ βρῖσκεται ὁ ἄνθρωπος πανταχοῦ παρὼν καὶ νὰ παρακολουθῇ τὰ πάντα, ἄλλοι ἔβγαζαν τὸ καλυμμαύχι τους καὶ τὸ τοποθετοῦσαν ἐπάνω στὴν Ἀγία Τράπεζα. Τὸ ὀλιγώτερο. Ἄλλοι ἐδίπλωναν ἐκεῖ ἐπάνω τὰ ἄμφιά τους. Ἄλλοι, ἐδῶ πρόσεξε τώρα, ἀμέσως μετὰ τὸ «εὐλογημένη ἡ Βασιλεία» ἀπεσύροντο καὶ ἐστρογγυλοκάνοντο καὶ ἄφηναν τὸν Χριστό, μετὰ τὸν ὅποῖον ἀνοιξαν ἱερὴ συζήτησι, ἀοράτως παρακολουθοῦντα τὴν περιφρονητικὴν στάσιν, μετὰ τὴν ὑβριστικὴν ἐγκατάλειψιν τοῦ Ἀγίου Θυσιαστηρίου. Αὐτὰ τὰ παρακολουθοῦσε καὶ τὰ παρακολουθεῖ καὶ τὸ ἐκκλησίασμα. Γιατὶ, διερωτᾶται, ὁ παπᾶς ἀπεσύρθη ἀμέσως μετὰ τὸ «εὐλογημένη ἡ Βασιλεία;» Θὰ εἰπῇτε. Μήπως ἔχει τὰ νεφρά του; Μήπως ὑποφέρει ἀπὸ ρευματισμούς; Μήπως ἔχει κόλιν; Τέλος πάντων, λόγους, ποὺ μόλις ἐπιτρέπεται νὰ σταθῇ στὰ πόδια του; Ὁχι, ἀδελφέ. Διότι ἐγνώρισα ἓνα τέτοιον, ποὺ ὥρες ὀλόκληρες τὴν παραμονὴ τῶν Φώτων, ποὺ ἀγιάζουν τὰ σπίτια, ἔτρεχε σὰν νεανίας τοῦ καλοῦ καιροῦ, σὰν Μαραθώνειος δρομεὺς, νὰ προφθάσῃ τὸ ἡλιοβασίλευμα. Οὔτε νεφρά, οὔτε κόπωση ἠσθάνετο. Γιὰ τὸ μαμωνᾶ δὲν ἐλογάριαζε οὔτε βροχὴ, οὔτε λάσπες. Καὶ ὅμως αὐτὸς εἶχε τὴν κακὴ συνήθεια νὰ ἀποσύρεται ἀπὸ τὸ Ἅγιον Θυσιαστήριον καὶ νὰ ξαπλώνῃ στὴν πολυθρόνα καὶ νὰ σηκώνεται, ὅταν ἐρχότανε ἡ σειρὰ τῆς ἐκφωνήσεως, μετὰ τὰ «εἰρηνικά» τοῦ Διάκου. Κακὸν αὐτό; Κάκιστον ἀγαπητέ μου. Συζητᾷς μ' ἓνα πρόσωπο καὶ σὲ προσέχει στὰ μάτια καὶ στὸ στόμα. Ὅταν στὸ πέρασμα ἐνὸς γνωστοῦ σου τὸ παρατήσῃς χωρὶς λόγο καὶ στρώσῃς μετ' αὐτοῦ τὸν περαστικὸ φιλοκουβέντα κι' ἀφίσῃς νὰ περιμένῃ ὁ κύριος συζητητῆς σου, τότε δὲν θὰ κινήσῃς τὴν

ἀγανάκτησί του; Ἀσφαλῶς καὶ δικαίως. Ἐδῶ ἐκάλεσες τὸν Κύριον τῶν κυρίων καὶ τὸν Βασιλέα τῶν βασιλέων νὰ παραστῇ ἐν Τριαδικῇ Ἑνότητι στὸ Μυστήριον. Εὐθὺς ὡς παρευρέθη, ἐσὺ γυρίζεις τὰ νῶτά σου καὶ ξαπλώνεσαι στὴν πολυθρόνα γιὰ νὰ βυθισθῇς ἢ στὰ βιοτικά ἢ νὰ στήσης κουβεντολόγι με κανένα σπουδαῖο πολυγάλακτο ἐνορίτη σου ἢ καὶ με ἄλλον συνάδελφό σου, ποὺ δὲν λειτουργεῖ. Δὲν καταλαμβάνεις πὼς θὰ τραβήξῃς τὴν ὀργή τοῦ Θεοῦ ἐπάνω σου, ἀδελφέ, γι' αὐτὴ σου τὴ βρισιά καὶ τὴν ἀσέβεια; Δὲν ὑπολογίζεις τὸ μέγεθος τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἡθικῆς ζημιᾶς, ποὺ γίνεται στὸ ἐκκλησιασμά σου, ποὺ παρακολουθεῖ καὶ τὸν τρόπο καὶ τὴ δύναμι ποὺ θὰ βῇξῃς ἀκόμῃ; Αὐτὸ εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ πολλὰ, ποὺ τὰ ἴδια μου τὰ μάτια εἶδαν. Ἄλλος, πάλι, σὺν τελειώσει τὴν ἐκφώνησι ἢ κάποια εὐχή, ἀντὶ νὰ παραμῆνῃ με καρφωμένα τὰ μάτια στὸν Ἐσταυρωμένο, ἀκίνητος τελείως, στρέφει τὰ ὀπίσθια, ἀκουμπάει τὸ κορμί του στὴν Ἁγία Τράπεζα καὶ χαζεύει πρὸς τὸν Ναό, παρακολουθῶντας ποῖος μπαίνει καὶ ποῖος βγαίνει, λές καὶ βρίσκεται στὸ θεωρεῖο κάποιου λαϊκοῦ θεάτρου καὶ παρακολουθεῖ τὴν παράστασι. Αὐτὸ εἶναι σωστό; Ὁχι. Καὶ ὅμως γίνεται καὶ ἀπὸ ὀφφικιοῦχους ἀκόμῃ μορφωμένους Κληρικούς, ποὺ προϋποτίθεται πὼς δὲν ἀγνοοῦν ποιοὶ εἶναι, ποὺ εὐρίσκονται καὶ τί φρικτὲς εἶναι οἱ στιγμὲς τῆς Θείας Λειτουργίας. Κάτι ἄλλοι, ἐπίσης, στηρίζονται κατὰ τὴ Θεία Λειτουργία με τὰ δύο τους χέρια ἐπὶ τῆς Ἁγίας Τραπέζης, σὺν ἐκείνους τοὺς σπουδαιοφανεῖς Δικηγόρους ἢ κοσμικοὺς ρήτορας, ποὺ ὁμιλοῦν στὶς αἵθουσες τῶν διαλέξεων με τὸ κεφάλι ψηλά, χωρεῖς ν' ἀντιλαμβάνονται πὼς ἡ Ἁγία Τράπεζα δὲν εἶναι δικανικὴ ἔδρα ἢ κοσμικὸ βῆμα γιὰ νὰ τυχαίῃ τέτοιας μεταχειρίσεως καὶ χωρὶς νὰ συλλογίζονται, πὼς οὔτε ὁ Ἐσταυρωμένος μένει εὐχαριστημένος, πρὸ τῆς ἀλαζονικῆς αὐτῆς στάσεως τοῦ Λειτουργοῦ του, στάσεως ἐωσφορικῆς. Ὁ Ἱερεὺς με συναίσθησι, σταυρώνει τὰ χέρια του, κυττάζει ἴσια, μένει ἀκίνητος καὶ βαρὺς σὺν σίδερο καὶ σὺν μολύβι, γιατί τόσα μάτια ἀνθρώπων καὶ Ἀγγέλων εἶναι φακοὶ φωτογραφικοὶ καὶ δὲν μποροῦν αὖριο νὰ διαψεύσουν οἱ δρᾶσαι τὰ φαινόμενα αὐτά, ποὺ θὰ παρουσιασθοῦν σὺν τεκμήρια καὶ στὰ μάτια τῆς ἴδιας τους ψυχῆς, σὺν σώματα ἐγκλήματος κατὰ τὴν δικαίαν τοῦ Κυρίου μας κρίσιν. Μερικοὶ πάλιν, ἄλλου εἶδους παπάδες αὐτοί, ἀντὶ νὰ λειτουργοῦν καὶ νὰ χρησιμοποιοῦν τὴ φυσικὴ τους φωνή, ποὺ σηκώνουν τὰ φωνητικὰ ὄργανά τους, ὅπως ἔχουν διαπλασθῇ, ἀλλάζουν, μεταβάλλουν, ἀλλοιώνουν κυριολεκτικὰ τὸ χρῶμά της, τὴ χροιά της καὶ τὴν κάνουν ἐντελῶς ἀγνώριστη. Καὶ εἶναι ἄλλη ἢ χροιά τῆς φωνῆς τους κατὰ τὰ εἰρηνικά, ἄλλη κατὰ τὰς ἐκφωνήσεις, ἄλλη κατὰ τὰς διαφόρους θέσεις τῆς Θ. Λειτουργίας.

γίας. "Αν μάλιστα προσθέσης και μερικους με τις... χορδων τους, τότε θα εχης συμπληρωμενη μελοδραματικη παρασταση στο 'Ιερὸ Βῆμα, σε ὥρες και στιγμές που η ψυχή εχει ανάγκη μιᾶς κατανύξεως, μιᾶς ἱερᾶς συγκινήσεως, εχει ανάγκη νὰ προσευχηθῇ και ὄχι ν' ἀκούσῃ μεγάλους ἐκτελεστάς τῆς Λυρικῆς Σκηνῆς ἢ οἰασδήποτε "Οπερας. "Ετσι ταρασσουν συθέμελα τὸ ἱερὸν καθεστὼς και προκαλοῦν ἀηδία και ἀγανάκτησι με μιὰ προδιατεθειμένη νὰ ἔλθῃ σ' ἐπαφὴ με τὸ Θεῖο ψυχή και νὰ ζητήσῃ τὸ λυτρωμὸ ἀπὸ τὰ βάσανά της. Τί ζητᾷς νὰ ἐπιτύχῃς, πατᾶ μου, μ' αὐτὲς τις ἀπαράδεκτες (δημιουργίες) ρώτησε κάποτε ἓνα μουστακοφόρο γεροντάκι τοῦ παλαιοῦ τῆς νοσταλγίας μας καιροῦ, ἓναν μοντέρνο 'Ιερέα. Καὶ ἐκεῖνος ἀπήντησε, πὼς δὲν εἶναι ὅστρακο νὰ παραμένῃ σὲ ἀποστεωμένα βυζαντινὰ σχέδια και μουχλιασμένες πατρογονικὲς συνήθειες! "Ο κόσμος, εἶπε, ἐξελίσσεται, τρέχει μπροστὰ σὰν τὸ νερό, δὲν γυρίζει πίσω... Καὶ ἐπειδὴ τέτοιες ιδέες ἔτρεφε στὸ μυαλό του, ὅπως και τὶς ἐφήρμοζε, ψαλίδιζε τὰ γένια του βαθειά, βαθειά, ὥσπου νὰ μείνῃ μούσι, ἔκοβε τὰ μαλλιά του «ἄλαγκαρόν», ξύριζε τὸ σβέρκο του και τώρα, ἔμαθα, ἔβαλε και ὠρολόγι στὸ χέρι!... Καὶ λέγω, πὼς αὐτὰ ἔλεγε και αὐτὰ ἐφήρμοζε, γιατί δὲν εἶμαι τώρα ἐκεῖ που δρᾷ... "Αλλά, ποῖο πρῶτο και ποῖο δεύτερο νὰ θυμηθῶ και νὰ καταχωρήσω. Σύμφωνα με τὸ σημειωματάρι μου πρέπει νὰ γραφῇ τόμος ὁλόκληρος γιὰ τὶς τοιοῦτου εἶδους ἀθλιότητες που, εἶπα, προκαλοῦν τὸ ψυχολογικὸν φαινόμενον τῆς ἀπωθήσεως και ὁδηγοῦν στὴν ἄρνησι. Δὲν μᾶς ἀρκοῦν τὰ φῖδια τῶν αἱρέσεων, που τρύπωσαν στὶς ἐνορίες μας και πριονίζουν τὸ δένδρο τῆς 'Ορθοδοξίας, ἔχουμε τώρα και ὀρισμένους 'Ιερεῖς, που ξηλώνουν με τὴν ὅλη τους διαγωγὴ και ἐμφάνισι τὴν πνευματικὴν δαντέλλα, που κόσμεῖ τὴ λατρεία μας και κρατεῖ καρφωμένα τὰ μάτια μας και τὴν καρδιά μας στὴν οὐσία, ἀφοῦ εἴμεθα ἄνθρωποι και ἔχουμε ἀνάγκη τῆς 'Ιερᾶς Παραδόσεως, σὰν ἐρμηνευτικὸ κλειδί τῶν ὅσων αἱ Γραφαὶ και οἱ 'Αρχαῖοι Πατέρες μᾶς ἐκλήρο- δότησαν γιὰ τὴ σωτηρία μας. Γιὰ μᾶς τὰ παραπάνω ἀσεβῆ και αὐθαίρετα εἶναι ὄχι μονάχα ἀπαράδεκτα, ἀλλὰ και κανονικῶς διώξιμα. Εἶναι τοῦ Δαίμονα ὑποβολαὶ νὰ διαλύσῃ τὴν 'Εκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, νὰ ποντίσῃ τὴν 'Ιερὴν Κιβωτὸ στὴ θάλασσα τῆς κοσμικῆς πλήμμυρας, νὰ ἀποχρωματίσῃ τὴν ὅλη τῆς λειτουργίας μας διεξαγωγὴ ἀπὸ τὸ γλυκὸ χρῶμα που δίνει τὸ τυπικὸ της, νὰ καταργήσῃ κάθε συμβολισμὸ τῆς ἀμφοίσεως, και νὰ κατεβάσῃ τὰ βάθη και τὸ ὕψος τῆς δικῆς μας λατρείας στὴν προτεσταντικὴ, στεγνὴ ἐπιφάνεια, που ὄχι ἀπλῶς μυρίζει βαρειά ἀπὸ τὴν ὁσμὴ τῆς κοσμικότητος, ἀλλὰ και ὁδηγεῖ κατ' εὐθεῖαν στὴν κόλασι. Καὶ εἶναι λυπηρό, ἀδελφέ, ἐμεῖς, που ὠρμιστήκαμε νὰ σταυρώσουμε

τὸν κόσμον καὶ νὰ σταυρωθοῦμε πρὸς δόξαν τοῦ Ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ, ν' ἀφίνουμε νὰ μπαίνει στὰ μυαλά μας τὸ δαιμονικὸ πνεῦμα τῆς κοσμικότητος καὶ τῆς ἀσεβείας. Δὲν ξέρεις, ὅτι μεγαλύτερη ζημιὰ φέρνει ἓνας παπᾶς μὲ τὴν ἀπροσεξία του, παρὰ χιλιάδες κοσμικοὶ μὲ τίς φλυαρίες τους; Πρόσεχε γιατί, ἐπιναλαμβάνω, ἡ Ἀγία Τράπεζα δὲν εἶναι τὸ ντιβάνι σου, ἀλλὰ φωτιά!...

Ἄς συζητήσουμε τώρα καὶ γιὰ κάτι σχετικὰ ἀκόμη.

Μὲ ἀγάπη Χριστοῦ Χ.

ΣΗΜ. — Τὰ ὑπὸ τοῦ γράφοντος τὰ «Ἀδελφικὰ Γράμματα» ἐκλεκτοῦ συνεργάτου τοῦ «Ἐφημερίου» Χ. ἀναφερθέντα περὶ ἱεροψαλτῶν τινων, ἐχόντων βίον ὅλως ἀσυμβίβαστον πρὸς τὸ ἱερόν των λειτουργήματα, ἀσφαλῶς οὐδόλως ἀνεφέροντο εἰς τὴν ὁλότητα τοῦ σώματος τῶν ἱεροψαλτῶν, ἀλλ' εἰς μεμονωμένα παραδείγματα, ἅτινα ὁ συνεργάτης τοῦ «Ἐφημερίου» ἔχει ὑπ' ὄψιν του, ἐκ τῆς μακρᾶς πείρας του ἐκ τῆς ἐργασίας αὐτοῦ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ὑπαίθρῳ. Ἡ μνεῖα δὲ αὐτῶν δὲν ἐγένετο μὲ σκοπὸν νὰ κατηγορηθῇ ἡ κατὰ πάντα συμπαθὴς τάξις τῶν ἱεροψαλτῶν, ἀλλ' ἵνα γίνῃ ὑπόδειξις εἰς τοὺς εὐλαβεστάτους ἐφημερίους, οἵτινες εἶναι προϋστάμενοι ἰ. Ναῶν, νὰ προσέχουν εἰς τὸ ποιὸν τῶν συνεργατῶν των. Τοῦτο ἄλλωστε ἀπαιτεῖ καὶ τὸ συμφέρον αὐτῆς τῆς τάξεως τῶν ἱεροψαλτῶν. Δὲν εἶναι ὀρθὸν δι' ὀλίγα τινὰ κακὰ παραδείγματα ἱεροψαλτῶν νὰ παρέχεται ἀφορμὴ εἰς διαφόρους καλοθελητὰς νὰ κατηγοροῦν ὁλόκληρον τὴν τάξιν αὐτῶν, οἱ πλείστοι τῶν ὁποίων πράγματι εἶναι «κατὰ πάντα ἄξιοι τῆς ἀποστολῆς των, σεμνοὶ λειτουργοὶ τοῦ Ὑψίστου, τίμιοι οἰκογενειάρχαι, χρηστὰ μέλη τῆς κοινωνίας», ὥς τονίζει εἰς σταλεῖσαν πρὸς τὸν «Ἐφημέριον» ἐπιστολὴν ὁ λαμπρὸς «Πανελλήνιος Σύλλογος Ἱεροψαλτῶν Ῥωμανὸς ὁ Μελωδὸς καὶ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός». Ὡστε τὸ νὰ γίνῃται σύστασις εἰς τοὺς ἱερεῖς νὰ προσέχουν εἰς τὸ ποιὸν τῶν ἱεροψαλτῶν ἐν τελευταία ἀναλύσει προστατεύει τὴν τάξιν τῶν ἱεροψαλτῶν καὶ οὐδόλως στρέφεται ἐναντίον αὐτῆς.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ
ΑΠΟ ΤΗΝ «ΦΙΛΟΘΕΟΝ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΝ»
ΤΟΥ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΗ
ΕΠΙΣΤΑΣΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΓΕΝΕΣΙΝ

Ὑπάρχουν δῶρα, πὺ μποροῦμε νὰ τὰ δεχώμεθα,
ἄλλα ὅμως ὄχι.

Ὁ Ἀβραάμ ἐπιστρέφει νικητὴς καὶ τροπαιοῦχος ἀπὸ τὴν καταστροφὴ τοῦ Χοδολλογομόρ καὶ τῶν ἄλλων βασιληάδων, πὺ ἐπολέμησαν μαζί του. Ἐβγῆκε δὲ νὰ τὸν προῦπαντήσῃ ὁ βασιληᾶς Μελχισεδὲκ Σαλήμ καὶ τοῦ προσέφερε γιὰ δῶρα, σάν θριαμβευτῇ, ψωμιὰ καὶ κρασί.

Ἐβγῆκε κατόπιν καὶ ὁ βασιληᾶς τῶν Σοδόμων, καὶ ἀπὸ εὐχαρίστηση μονάχα πὺ ἐξαναγύρισαν ἐλευθερωμένοι οἱ ἄνθρωποί του, πὺ ὁ Ἀβραάμ τοὺς ἐξεσκλάβωσε ἀπὸ τοὺς ληστὲς ἐκείνους, ἐπρόσφερε κι' αὐτὸς στὸν ἐλευθερωτὴ τους, σάν δῶρο ὑποχρεωτικό, ὅλα τ' ἄλογα τῆς χώρας του. «κάθε ἵππο» (Γεν. ιδ', 1-2).

Ὁ Ἀβραάμ ὅμως τὰ μὲν δῶρα τοῦ βασιληᾶ Σαλήμ τὰ δέχθηκε, τοῦ βασιληᾶ ὅμως τῶν Σοδόμων τ' ἀρνήθηκε. Γιατί λοιπὸν τῶκαμε αὐτό; Τὰ δῶρα τοῦ δευτέρου ἦτανε, κατὰ κάποιον τρόπο, σωστότερο νὰ τὰ δεχθῇ, κι' ὄχι τὰ δῶρα τοῦ πρώτου. Ἐπειδὴ ἐκεῖνα ἦτανε σάν μιὰ ἀνταμοιβὴ τῶν ἀγώνων τοῦ Ἀβραάμ, καὶ σάν λύτρα καὶ σῶστρα νὰ εἰποῦμε, πὺ τοῦ ἐδίονταν ἀπὸ εὐγνωμοσύνη γι' αὐτοὺς πὺ ἀπελευθέρωσε ἀπὸ τὸν Χοδολλογομόρ. Ἐνῶ τ' ἄλλα δὲν ἦτανε παρὰ μιὰ ἀπλὴ βασιλικὴ προσφορά· καὶ τὸ πολὺ πολὺ μιὰ ὁμολογία εὐγενικῆ τῆς ἀνδραγαθίας τοῦ Ἀβραάμ.

Δὲν ὑπῆρχε κανένας λόγος νὰ δεχθῇ ὁ Ἀβραάμ δῶρα ἀπὸ τὸν Σαλήμ. Ἐνῶ ἀπὸ τὸν βασιληᾶ τῶν Σοδόμων εἶχε· γιατί τὸν ἐβοήθησε· κι' ἐπειδὴ τὸν ὠφέλησε πολὺ, μὲ τὸ νὰ ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσία καὶ ἀπὸ τὸν ἐξανδραποδισμό τοὺς ὑπηκόους του.

Ἔτσι φανερώνονται τὰ πράγματα. Τὰ λιτὰ ὅμως δῶρα τοῦ ἱερέα τοῦ Ὑψίστου, «ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος», ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ὑπερφυσικὸ καὶ ἀπόρητο μυστήριον ποὺ ὑποδηλώνεται σ' αὐτά, ἦτανε δείγματα γεμᾶτα ἀπὸ εἰλικρίνεια, ποὺ ἐφανερώσαν εὐγνωμοσύνη καὶ μιὰ τίμια διάθεση. Τὰ δῶρα ὅμως τοῦ Σοδομίτη βασιληᾶ, «ὅλα τ' ἄλογα», ἦτανε μιὰ περίεργη καὶ ξιππασμένη προσφορά, ποὺ ἐφανερώνε μιὰ διάθεση νὰ ξεπληρώσῃ τὸ καλὸ ποὺ τοῦκανε. Κι' ὁ Ἀβραάμ, ποὺ εὐχαριστήθηκε κι' ἐχάρηκε ὅταν εἶδε νὰ τιμᾶται ἀπὸ τὸν πρῶτον, «μὲ τὸν ἄρτον καὶ μὲ τὸν οἶνον» ἡ ἀρετὴ, δὲν ἀνέχθηκε νὰ βλέπῃ τὸ δεύτερον νὰ πιστεύῃ πῶς μπορούσε νὰ τὴν ἐξαγοράσῃ μὲ δῶρα.

Κι' ἐνῶ ὁ βασιληᾶς Μελχισεδέκ ἐπρόσφερε «ἄρτον καὶ οἶνον», ἀπὸ τ' ἀγαθὰ δηλαδὴ ποὺ εἶχε μέσα στὸ σπίτι του, ὁ βασιληᾶς τῶν Σοδόμων ἐχάριζε «ὅλα τ' ἄλογα». Πόσα ὅμως ἄραγες ἀπὸ τ' ἄλογα ἐκεῖνα ἦτανε δικὰ του; Τὰ περισσότερα ἦτανε περιουσία ποὺ τὴν ἐπῆρε ἀπὸ τοὺς ὑπηκόους του, ποὺ αἰχμαλωτίσθηκαν καὶ ποὺ εἶχανε λεηλατηθῇ φοβερὰ.

Ὁ Ἀβραάμ δὲν ξεχωρίζει μόνον τὴ διάθεση αὐτῶν ποὺ ἔκαναν τὴν προσφορά, ἀλλὰ καὶ τὰ δῶρα ποὺ προσέφεραν. Ἀπὸ τέτοια χέρια οὔτε δῶρα θέλει, οὔτε καὶ ἀμοιβὴ καταδέχεται. Μὴ γένοιτο, εἶπε νὰ κρατήσω καὶ μία τρίχα ἀπὸ τὰ πράγματά σου: «νὰ πάρω τίποτε δικό σου, ἀπὸ σπάγγον ἕως ἓνα σφυρί». Δὲν θέλω νὰ καυχηθῆς αὐριο, πῶς ἐγένηκες ἐσὺ αἰτία, γιὰ νὰ πλουτίσω ἐγώ. «Γιὰ νὰ μὴν πῆς, ὅτι ἐγὼ τὸν ἔκαμα τὸν Ἀβραάμ πλούσιον» (Γεν. ιδ', 23).

Ἀπ' αὐτὸ διδασκόμεθα, ὅτι οὔτε κάθε δῶρον ποὺ μᾶς προσφέρεται πρέπει νὰ τ' ἀποδιώχνωμε, οὔτε καὶ νὰ δεχώμαστε ἀνεξέταστα κάθε δῶρον. Ἀλλὰ πρέπει ὁ καθένας νὰ λογαριάζῃ στοχαστικὰ κι' αὐτὰ ποὺ τοῦ δίνουν, κι' αὐτὸν ποὺ τὸ δίνει, μὰ καὶ τὸ σκοπὸ καὶ τὴ σημασία τῆς δωρεᾶς.

**Οἱ ἀνώτεροι, μὲ τὸ παράδειγμά τους,
ἐμπνέουν τοὺς κατώτερους.**

Προκαλεῖ τὸ θαυμασμὸ τοῦ καθενός, πῶς ὅλοι ἀνεξαιρέτως οἱ ὑπηρέτες τοῦ Ἀβραάμ, κι' αὐτοί, ποὺ εἶχανε γεννηθῇ μέσα στὰ ὑποστατικά του, μὰ κι' αὐτοὶ ἀκόμη οἱ ξενοχωρίτες σκλάβοι του, ποὺ τοὺς εἶχε ἀγορασμένους, καὶ γενικὰ ὅλοι οἱ ἄνδρες ποὺ ἦτανε στὴ δούλεψή του, ἐστέρξανε νὰ περιτμηθοῦνε τὴν ἴδιαν ἡμέρα, χωρὶς νὰ φανερώσουνε καὶ τὴν παραμικρότερην ἀντίδραση. Καὶ πῶς ὅλοι τους, μικροὶ μεγάλοι, ὑποφέρονε τὴν ἡμέρα ἐκείνη τὸν πόνο ἀπὸ τὴν ὀδυνηρὴν ἐκείνη πληγὴ, χωρὶς δυσκολία καὶ μὲ δίχως παράπονο.

Ἀπ' αὐτό, πρέπει νὰ βγάλῃ κανεὶς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ὁ Ἀβραάμ εἶχε σπιτικούς ὑπηρέτες καὶ δούλους πολὺ πιστοὺς καὶ πολὺ ἀφωσιωμένους καὶ πειθαρχικούς. Ἐγὼ ὅμως συλλογιέμαι ἐδῶ καὶ τὴ δύναμη ποὺ ἔχει τὸ καλὸ παράδειγμα.

Πρῶτος ὁ Ἀβραάμ ὑπέφερε τὴν σκληρὴν αὐτὴ πληγὴ, κι' ἔπειτα ἀπὸ αὐτὸν ὁ Ἰσμαήλ, τὸ παιδί του. Ὅταν λοιπὸν εἶδε τὸ προσωπικὸ του, ὅτι ὁ Ἀβραάμ πρῶτος αὐτὸς ἐδοκίμασε ἐπάνω του τὸ πρόσταγμα τοῦ Θεοῦ, ἐδεχθήκανε πρόθυμα νὰ τὸ ἐφαρμόσουνε καὶ αὐτοὶ στὸν ἑαυτό τους. «Περιετμήθησαν ὁ Ἀβραάμ καὶ ὁ Ἰσμαήλ τὸ παιδί του» λέγει ἡ Γραφή (Γεν. ιζ', 23—27). Δὲν ἐδείξανε λοιπὸν καμμιά δυσκολία νὰ μιμηθοῦνε τοὺς κυρίους τους καὶ ὅλοι οἱ ἄνδρες ἀπὸ τὸ ὑπηρετικὸ του προσωπικὸ, καὶ μὲ τὴ σειρά τους ἐκάμανε κι' αὐτοὶ περιτομή. Καὶ ὅπως εἴπαμε, ὅχι μονάχα οἱ σπιτογεννημένοι ὑπηρέτες του, μὰ κι' αὐτοὶ ποὺ τοὺς εἶχεν ἀγοράσει στὰ σκλαβοπάζαρα γιὰ τὴ δουλειά του «καὶ οἱ ἀργυρώνητοι ἀπὸ ἄλλα ἔθνη» (Γεν. ιστ', 26).

Μεγάλον εἶναι τὸ δίδαγμα! Ἀλλὰ καὶ μεγάλη πραγματικὴ εἶναι ἡ δύναμη τοῦ παραδείγματος, ὅταν μάλιστα προέρχεται ἀπὸ τοὺς ἀνωτέρους μας. Θέλεις

νά φοβοῦνται τὸ Θεὸ ὅλοι ὅσοι εἶναι κάτω ἀπὸ τὴν καθοδήγησί σου; Πρῶτος ἐσὺ πρέπει νὰ φοβᾷσαι τὸ Θεό, καὶ μὲ τὰ ὅσα πράττεις, νὰ τὸ φανερώνης πῶς τὸν φοβᾷσαι. Θέλεις νὰ εἶναι οἱ κατώτεροί σου καὶ οἱ ὑποτακτικοί σου δίκαιοι καὶ πρόθυμοι καὶ σωστοὶ καὶ φρόνιμοι καὶ ἐγκρατεῖς; Καὶ γιὰ νὰ τὸ ποῦμε ἀπλούστερα, νὰ τηροῦνε πιστὰ τὶς ἐντολές σου; Πρῶτος ἐσὺ νᾶσαι τέτοιος καὶ νὰ δίνῃς ἐσὺ πρῶτος τὸ καλὸ παράδειγμα, πὺ εἶσαι καὶ ὁ πρῶτος στὴν τάξη καὶ στὴν ἱεραρχία! Θέλεις νὰ προσεύχωνται; Νὰ προσεύχεσαι! Θέλεις νὰ νηστεύουνε; Νήστευε! Θέλεις ν' ἀγρυπνοῦνε; Ν' ἀγρυπνᾷς πρῶτος ἐσὺ! Κι' ἂν περιτμηθῇς, νὰ μὴν ἔχῃς καμμιὰν ἀμφιβολία, πῶς θὰ τὸ κάμουνε πρόθυμα κι' αὐτοί!

**Διαφορὰ τοῦ γέλοιου τοῦ Ἀβραάμ καὶ τῆς Σάρρας
κι' ἐνὸς πιστοῦ ἀπὸ ἑναν ἄπιστο.**

Σὰν ἄκουσε ὁ Ἀβραάμ τὴν ἀναγγελία, πῶς ἡ Σάρρα θὰ τοῦ κάμῃ ἄρσενικὸ παιδί, ἄρχισε νὰ γελά. Καὶ ἡ Σάρρα πάλι, μόλις ἄκουσε πῶς θὰ γεννήσῃ, ἐγέλασε κι' αὐτὴ (Γεν. ιη', 12). Ἀλλ' ὁ μὲν Ἀβραάμ δὲν κατακρίθηκε γιὰ τὸ γέλοιό του. Ἡ Σάρρα ὅμως κατακρίθηκε, ἐπειδὴ ἐγέλασε. Καὶ ἡ αἰτία, στοχάζομαι εἶναι, ἐπειδὴ τὸ γέλοιο τοῦ Ἀβραάμ προῆλθε ἀπὸ ἐκπληξῆς κι' ἀπὸ θαυμασμό, κι' ὄχι ἀπὸ ἀπιστία. Τὸ γέλοιο ὅμως τῆς Σάρρας ἦτανε γέλοιο δισταγμοῦ καὶ ἀπιστίας, κι' ὄχι ἀπλῶς θαυματοῦ καὶ ἐκπληξῆς.

Ὁ Ἀβραάμ, μόλις ἄκουσε τὸ μήνυμα, πῶς θ' ἀποκτήσῃ γυιὸ «ἔσκυψε μὲ ταπείνωσιν κι' ἐγέλασε». Κι' ἐστοχάσθηκε μέσα του καὶ εἶπε· «μέγας εἶσαι Κύριε! Τώρα στὰ ἑκατὸ μου χρόνια θ' ἀποκτήσω παιδί· καὶ ἡ Σάρρα στὰ ἐνενήντα τῆς θὰ γεννήσῃ!» (Γεν. ιζ', 17).

Μόλις τὸ πρωτάκουσε τὸ μήνυμα, τὸ πίστεψε. Κι' ἐπειδὴ ἀκριβῶς τὸ πίστεψε, ἔσκυψε πρὸς τὴ γῆ μὲ τα-

πείνωσιν· σάν νάθελε νά δείξῃ ἔτσι τήν εὐγνωμοσύνη του σ' αὐτόν, πού τοῦστελλε κληρονόμο· καί μέ ἀπόλυτη πεποίθησι, πῶς θά τοῦ τόν ἔδινεν ὁ Θεός. Κι' ἔπειτα, μόλις τῷ βάλε καλὰ καλὰ στό νοῦ του, ἐσάστισεν ἀπό θαυμασμό γιά τὸ παράδοξο τοῦ πράγματος· κι' ἐγέλασε κατευχαριστημένος καί καταχαρούμενος.

Κι' ὅτι ἔτσι εἶναι τὸ πρᾶγμα, μᾶς τὸ πληροφορεῖ κι' ὁ ἀνώνυμος Ἑρμηνευτής, πού γράφει· «Ἐχάρηκεν, ἐπειδὴ ἐπίστεψεν, κι' ὅχι βέβαια ἀπὸ ἀπιστία. Γιατὶ αὐτὸ σημαίνει τὸ ἐγέλασε. Γι' αὐτὸ ἔσκυψε καί πρὸς τῇ γῇ ταπεινά». Ἔτσι ἐπίσης ἐξηγεῖ καί ὁ θεῖος Χρυσόστομος τὸ γέλοιο τοῦ Ἀβραάμ· «Εἶδε —λέγει— τὸ μεγαλεῖο τῆς ὑπόσχησης· καί θαμπωμένος ἀπὸ τὴν ἀπροσμέτρητη δύναμη κι' ἀπὸ τὸ ἔλεος ἐκείνου πού τοῦστελλε τὸ μήνυμα, ἔσκυψε, μέ ταπεινωσύνη, κι' ἐγέλασε· τὸν ἐπλημμύρισεν δηλαδὴ ἡ χαρά».

Ἡ Σάρρα ὅμως, μόλις ἄκουσε τὸ εὐχάριστο μήνυμα τοῦ μελλοῦμένου τοκετοῦ της, δὲν βλέπομε ν' ἄσχυψε κι' αὐτὴ ταπεινά, ὅπως τῷ κάμεν ὁ Ἀβραάμ, γιὰ νὰ εὐχαριστήσῃ αὐτόν πού τῆς ἔστελλε τὴν εἶδησι τῆς μεγάλης αὐτῆς εὐεργεσίας· οὔτε κι' ἔδωκε κανένα ἄλλο σημάδι, πῶς ὅταν ἐπληροφορήθηκε τὸ πρᾶγμα τὸ πίστεψε. Καί τόσο μονάχα βλέπομε, πῶς ἀπίστησε καί πῶς ἐγέλασε· «Ἐγέλασε δὲ ἡ Σάρρα, καί εἶπε μέ τὸ νοῦ της! Χρόνια καί χρόνια δὲν μοῦγενεν, ὡς τώρα, αὐτὸ τὸ πρᾶγμα. Καί θά γίνῃ τώρα, πού ὁ ἄνδρας μου εἶναι πλέον πολὺ γερασμένος»! (Γεν. ιη', 12).

Ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἐσκέφθηκε ν' ἀποδώσῃ τὸ γέλοιο τῆς Σάρρας, ὅχι στὴν ἀπιστία της στὸ μήνυμα τοῦ ἀγγέλου, ἀλλὰ σὲ κάποια ντροπὴ της· καί σὲ κάποια συστολὴ της, πού δὲν εἶχε πάντως τῇ θέσει της. Γιατί, ὅπως λέει, σάν γρηὰ πού ἦτανε, καταντροπιᾶσθηκε, ὅταν ἐσκέφθηκε πῶς θάπρεπε νὰ μεσολαβήσῃ πλάγιασμα μέ τὸν ἄνδρα της· «Νομίζω πῶς ἐγέλασε, ὅχι γιατί δὲν ἐπίστεψε στὸν Ἀγγέλο, ἀλλ' ἐπειδὴ

συλλογίσθηκε, πὼς γὰρ νὰ γίνη μητέρα, θάπρεπε νὰ πλαγιάσῃ μὲ τὸν ἄνδρα τῆς· κι' αὐτὸ τὴν ἔκαμε νὰ ντραπῇ».

Οἱ ἄλλοι ἐρμηνευτὲς παραδέχονται, πὼς τὸ γέλοιο τῆς Σάρρας ἦτανε φανέρωμα ἀπιστίας, ποὺ εἶχε τὴ βάσιν τῆς, ἐπάνω στὰ περασμένα χρόνια καὶ στὴν ὑπερώριμη ἡλικία καὶ τοῦ ἑαυτοῦ τῆς καὶ τοῦ ἄνδρα τῆς, ὅπως τὸ ἐρμηνεύει ὁ Προκόπιος, ὁ ὁποῖος καὶ προσθέτει, ὅτι «μὲ τὸ νὰ ἐλέγξῃ τ' ἀπόκρυφα βάθη τῆς καρδιάς τῆς Σάρρας, τὴν ὠδήγησε στὴν πίστη· γιατί ἀποδείχθηκε, πὼς ἔχει τὴ δύναμιν νὰ πραγματοποιῇ τὸ καθετὶ ποὺ ὑπόσχεται».

Καὶ ἡ κατακρίσις κι' ὁ ἔλεγχος ποὺ τῆς ἔγινε, εἶναι μιὰ ἰσχυρὴ ἀπόδειξις, πὼς ἡ Σάρρα ἄκουσε, μὲ δισταγμὸ καὶ μὲ κάποιαν ἀπιστία, τὴν ὑπόσχεσιν πὼς θὰ συλλάβῃ, καὶ πὼς θὰ τεκνοποιήσῃ· «Καὶ εἶπεν ὁ Κύριος πρὸς τὸν Ἀβραάμ· ἐγέλασεν ἡ Σάρρα στὸ μήνυμα ποὺ ἔστειλα, καὶ εἶπε μέσα τῆς· μὰ πὼς εἶναι δυνατό νὰ κάμω ἐγὼ παιδί; Ἐγὼ πλέον ἔχω γεράσει!» (Γεν. ιη', 13).

Κατακρίθηκε λοιπὸν ἡ Σάρρα, ἐπειδὴ εἶπε: — Μὰ ἀληθινὰ θὰ κάμω ἐγὼ παιδί; Δὲν ἐθεώρησε δηλαδὴ τὴν ὑπόσχεσιν σοβαρὴ κι' ἀληθινή. Καὶ γι' αὐτὸ τὸ λόγο καὶ κατακρίθηκε, μὰ κι' ἐδιδάχθηκε τὸ μεγαλεῖο τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ. «Κανένας λόγος δὲν εἶναι ἀδύνατος κοντὰ στὸ Θεό» (Γεν. ιη', 15).

Νά, λοιπὸν ἡ διαφορὰ ἀνάμεσα στὸ γέλοιο τοῦ ἑνὸς καὶ στὸ γέλοιο τῆς ἄλλης, ὅπως τὸ παρουσιάζει ὁ ἀνώνυμος ἐρμηνευτής. «Ἡ Σάρρα κατακρίθηκε, γιατί τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ Ἀγγέλου τὴν ἐπέρασε γιὰ κοροϊδία. Ὁ Ἀβραάμ ὅμως τοῦ εἶπε, μᾶλλον σὰν ἓνα εἶδος εὐχῆς καὶ ἀπορημένος καὶ θαυμαστικὰ «νὰ, ποὺ κι' ἓνας ἑκατοχρονίτης μπορεῖ νὰ κάμῃ παιδί!». Κι' αὐτὸ εἶναι, σὰν νὰ τοῦ εἶπε.—« Ἄς γίνη Κύριέ μου, τὸ θέλημά σου· κι' ἄς ἀποκτήσω, Κύριέ μου, στὰ βαθειά μου αὐτὰ γεράματα παιδί». Γελοῦνε καὶ οἱ δύο

τους. Καὶ ὁ Ἀβραὰμ καὶ ἡ Σάρρα. Ἀλλὰ ὁ μὲν ἕνας γελᾷ, μὰ καὶ πιστεύει, καὶ εἶναι γεμᾶτος ἀπὸ χαρὰ γιὰ τὸ μήνυμα. Ἡ ἄλλη γελᾷ, ἀμφιβάλλει ὅμως κί' ἀπιστεῖ. Τὸ γέλοιο τοῦ Ἀβραὰμ εἶναι μιὰ εὐχάριστη διάθεσις τῆς καρδιᾶς του, γιὰ τὸ ἀνέλπιστο καὶ γιὰ τὸ παράδοξο τοῦ πράγματος. Τὸ γέλοιο τῆς Σάρρας εἶναι ἕνας δισταγμὸς τοῦ νοῦ της· γιατί δὲν μπορούσε νὰ παραδεχθῇ κάτι, πού τὸ ἐπίστευε σάν ἀπραγματοποίητο. Καὶ γιὰ τὸν λόγο αὐτὸν τὸ μὲν γέλοιο τοῦ Ἀβραὰμ εἶναι εὐπρόσδεκτο· τὸ γέλοιο ὅμως ἐκείνης εἶναι ἀξιοκατάκριτο κί' ἐπιλήψιμο.

Τὸ ἴδιο γίνεται καὶ μ' ἕνα π.χ. Δόγμα τῆς πίστεως μας, ἢ μὲ κάποιο ἀπὸ τὰ Μυστήρια τῆς θείας μας Οἰκονομίας, πού εἶναι πέραν ἀπὸ τὸ λογικὸ μας. Θαυμάζει καὶ ὁ πιστὸς, θαυμάζει καὶ ὁ ἄπιστος. Κί' ὁ ἕνας ὁμολογεῖ, πὼς τοῦ εἶναι ἀκατανόητο. Κί' ὁ ἄλλος βεβαιώνει πὼς τοῦ εἶναι ἀνεξήγητο. Ὁ ἕνας ὅμως δὲν τὸ καταλαβαίνει βέβαια, κί' ὅμως πιστεύει· καὶ σκύβει, μὲ ταπεινωσύνῃ τὸ κεφάλι του, ὅπως ἔκαμε κί' ὁ Ἀβραὰμ. Ὁ ἄλλος ἐπειδὴ δὲν τὸ καταλαβαίνει, ὅπως θὰ τῷ ἔθελε, τὸ περιπαίζει σάν ψευδαἰνὸ καὶ σάν ἕνα πρᾶγμα πού δὲν ἀξίζει νὰ τὸ πιστεύῃ κανεὶς. Καὶ συλλογίζεται λοιπὸν ἢ — γιὰ νὰ κυριολεκτήσω — παραλογίζεται, ὅπως ἔκαμε καὶ ἡ Σάρρα, πὼς αὐτὸ πού δὲν τὸ φθάνει ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ψέμμα, καὶ πὼς εἶναι ἀνάξιο προσοχῆς — «Μὰ ποῦ νὰ κάνω ἐγὼ παιδί»; Καὶ λογιάζεται, πὼς οὔτε καὶ ὁ Παντοδύναμος δὲν μπορεῖ νὰ τὸ κάνῃ! Ἐκεῖνος πιστεύει καὶ γελᾷ ἀπὸ τῆς χαρᾶς του· καὶ τὸ θεωρεῖ σάν ἀνταμοιβή γιὰ τὴ δικαιοσύνη ζωῆς του. Ὁ ἄλλος γελᾷ ἀπὸ ἀπιστίας. Καὶ γιὰ τὴν ἀπιστίαν του αὐτὴ κατακρίνεται δικαιοσύνη. «Ἡ Σάρρα ἐγέλασεν ἀπὸ ἀπιστίας καὶ γι' αὐτὸ κατακρίθηκε». «Ἡ Σάρρα κατακρίθηκε, γιατί ἐγέλασε κοροϊδευτικὰ στὸ μήνυμα τοῦ Ἀγγέλου».

Μτφρ. ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

Ἡ Ἑλληνικὴ Ἠπειρος

ΤΟ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑ ΤΗΣ ΠΑΡΓΑΣ **ΥΠΗΡΞΕ ΤΟ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑ ΕΝΟΣ ΜΕΓΑΛΟΥ ΚΑΙ ΑΙΩΝΙΟΥ ΕΠΟΥΣ**

Ἀπάντησις σ' ἓνα ἀνθελληνικὸ ἔγγραφο

Ἐπέρασαν χρόνια ἔκτοτε. Ὁ σάλος ὡς τόσο ποὺ ἐδημιουργήθηκε ἐδῶ καὶ λίγες μέρες μὲ τὸ ἀνθελληνικὸ ἰταλικὸ ἔγγραφο γιὰ τὴν ἐθνολογικὴ σύνθεσι καὶ μορφή τῆς ἑλληνικῆς ἀνέκαθεν Ἠπειρου, φέρνει τὴν σκέψι καὶ τὴν ψυχὴ μας πρὸς τὸ τμῆμα αὐτὸ τῆς ἑλληνικῆς πατρίδος, δημιουργεῖ ἀναμνήσεις ζωντανές καὶ παραστατικές. Ἦταν ἡ ἐποχὴ ποὺ ἡ Ἑλλάδα ἐπανηγύριζε τὰ ἐκατόχρονα τῆς ἐλευθερίας καὶ ἀνεξαρτησίας της. Ὁ ἑλληνικὸς παλμὸς ἐνιαῖος ἀγκάλιαζε κάθε ἑλληνικὴ γῆ, ποὺ τὸ χῶμά της εἶχε ποτισθῇ καὶ ἐξαγιασθῇ μὲ τὸ αἷμα τῶν μαρτύρων καὶ τῶν ἡρώων της. Στὰ ἱερὰ αἱματοβαμμένα χῶματα τῆς Ἠπειροῦ τὴν ἐποχὴ αὐτὴ τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς ἐλευθερίας καὶ ἀνεξαρτησίας, ποὺ συνέπιπταν μὲ τίς ἡμέρες ἐτοῦτες τοῦ Ἰουνίου, εὐλαβεῖς προσκυνητὲς ἐζήσαμε τὴν ἀτμόσφαιρα καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς πολυτραγουδισμένης Ἠπειροῦ καὶ τοῦ ἡρωικοῦ λαοῦ της. Ἡ ἑλληνικὴ πνοὴ καὶ ψυχὴ της μᾶς κρατοῦσε σὲ μιὰ ἱερὴ ἀνάτασι καὶ κάθε γωνιά της μᾶς ἐζωντάνευε ἡρωϊσμοὺς καὶ ἔπη ἑλληνικά, ἀλησμόνητα στὸ πέρασμα τῶν αἰώνων. Κάθε ἐπικὴ ἡρωϊκὴ σελίδα τῆς ἱστορίας αὐτῆς τῆς Ἠπειροῦ εἶναι ἀπάντησις ἀποστοματικὴ στὴν βέβηλη ἀπόπειρα κατασυκοφαντήσεως τῆς ἀγνῆς ἑλληνικῆς ἐθνολογικῆς μορφῆς τῆς Ἠπειροῦ. Γιὰ λίγες στιγμὲς ξαναγυρίζοντας μὲ πυξίδα τὸν ἐθνικὸ μας παλμὸ πρὸς τὸ προσκύνημα ἐκεῖνο στὰ ἱερὰ ἑλληνικά αἱματοβαμμένα χῶματα, σταματοῦμε σὲ σταθμοὺς ἐπιβλητικὸς καὶ συγκινητικὸς τῆς ἱστορίας. Τὸ γεφύρι τῆς Ἀρτας καθὼς τὸ περνᾶμε σὲ μιὰ μακρὰ διαδρομὴ, ξυπνᾷ τὸ τραγοῦδι καὶ τὸν θρῦλο τοῦ πρωτομάστορα, τῶν σαράντα μαστόρων, ποὺ ὀλημερίς ἐχτίζανε τὸ στοιχειωμένο αὐτὸ γεφύρι γιὰ νὰ γκρεμάῃ ὀλονυκτίς, ὥσπου ἡ ὁμορφὴ κόρη τοῦ πρωτομάστορα τὸ στερέωσε μὲ τὴν θυσίαν τῆς ζωῆς καὶ τῆς νεανικῆς της ὁμορφιάς. Κι' ἀφίνοντας τὰ χῶματα μὲ τοὺς θρύλους τοὺς ἑλληνικοὺς, προχωρᾶμε ἐκεῖ ποὺ οἱ ἀγῶνες καὶ οἱ θυσίαι τῆς ζωῆς καὶ τοῦ αἵματος ἐγιγάντωσαν τὸ δέντρο τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας καὶ τὸ ἔθρεψαν μὲ τοὺς ἡρωϊσμοὺς καὶ τίς αὐτοθυσίας. Διασχίζουμε βιαστικὰ τὴν ἑλληνικὴ Ἠπειρο καὶ ἀνεβαίνοντας πρὸς τὸ Σοῦλι, ἀντικρύζουμε ἐρείπια καὶ ἔχνη ἀνεξάλειπτα μιᾶς ἡρωικῆς ζωῆς καὶ ἐνὸς ἀγῶνος, ποὺ ἔκαμαν ἀκλόνητὴ τὴν ἑλληνικότητα ὁλόκληρης τῆς περιοχῆς αὐτῆς, μὲ τοὺς

τόσους ἥρωας καὶ μάρτυρας, ἄντρες καὶ γυναῖκες. Τὸ Ζάλογγο κατόπιν καθὼς ροβολᾷ μερὸς τὰ κάτω ὑψώνει τὸν ἑλληνικὸν του θρύλο καὶ προσφέρει στὰ μάτια καὶ τὴν ψυχὴν μας, ὥσαν ἓνα ὀραματισμό, τὸ θέαμα καὶ τὴν γενναιότητα τῶν γυναικῶν, ποὺ φεύγοντας τὴν δίωξι τοῦ τυράννου δεσπότη τῆς Ἡπείρου, τοῦ πασᾶ ἀπὸ τὸ Τεπελένι, ἐπρωτίμησαν τὸν θάνατο ἀπὸ τὴν ταπείνωσι καὶ τὴν ἀτίμωσι. Χορεύοντας τὸν χορὸ τοῦ Ζαλόγγου ἔπασαν ἀπὸ τοὺς βράχους, πυργώνοντας μὲ τὴν μεγάλη θυσία τῆς ζωῆς τοὺς τὴν ἑλληνικὴ ἐλευθερίαν καὶ ποτίζοντας μὲ τὸ αἷμα τοὺς τὴν γῆν τὴν ἑλληνικὴ τῆς Ἡπείρου.

*

Καὶ ὁ παλμός μας συγκεντρώνεται στὸ μεγάλο ὀλοκαύτωμα τῆς Πάργας, ποὺ ὑπῆρξε θαῦμα θαυμάτων ἑλληνικῆς συνειδήσεως. Τίς μέρες αὐτὲς τοῦ ἔθνικοῦ προσκυνήματος, μὲ τὴν εὐκαιρίαν τοῦ ἑορτασμοῦ τῶν ἑκατὸν χρόνων τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐζήσαμε τὴν μυσταγωγίαν τῆς μεταφορᾶς τῆς «σπονδῆς» τῶν Παργινῶν ἀπὸ τὴν Κέρκυρα, ὅπου ἐφυλάσσετο, εἰς τὴν πατρίδα τοὺς, τὴν ἐλεύθερον πλέον Πάργαν. Καὶ μαζὶ μὲ τὴν τέφραν τῶν κοκκάων καὶ τὰ κειμήλια εἶναι καὶ οἱ θησαυροὶ τῆς Πάργας, ὅπως ἡ Παναγιοπούλα, ποὺ εἶχε βρεθῇ στοὺς βράχους καὶ τὴν ἄγρια πρασινάδα τῆς πουλημένης καὶ ταλαιπωρημένης αὐτῆς περιοχῆς. Ἀλησμόνητη ἡ μυσταγωγία τῆς μεταφορᾶς τῶν κειμηλίων καὶ τῆς ἱερᾶς σποδοῦ τῶν Παργινῶν. Βουβοὶ ἀπὸ συγκίνησι οἱ Ἕλληνες τῆς Πάργας. Ἀλαλοὶ ἀπὸ ἔκστασι οἱ μουσουλμάνοι τῆς. Παρακολουθοῦσαν ἀπὸ μακρὰ τὴν ἀποβίβασιν τῶν κειμηλίων καὶ τῆς ἱερῆς τέφρας σὲ βενζινακάτους τῶν πολεμικῶν μας. Μὲ τὸν Βυζαντινὸν ἀρχιερατικὸν μανδῦα ὁ ἀρχιερεὺς τῆς Πάργας Ἀθηναγόρας—ὁ αἰώνιος Παραμυθίας—καὶ μὲ ἐγκόλπιο στὸ στῆθος πλησίον τοῦ ὁ ἱεράρχης τῆς Κερκύρας, κρατεῖ ὑψωμένη τὴν εἰκόνα τῆς Θεομήτορος Πάργας. Θαυματουργὴ ἡ εἰκόνα, χρυσοποίκιλτη. Τὰ κανόνια κροτοῦν ἀκόμη. Καὶ σημαίνουν ἐξαλλὰ, πανηγυρικά, ἀναστάσιμα οἱ χαμπάνες τῆς Πάργας. Ἡ παράταξι τῶν ἱερέων προχωρεῖ ἀπὸ τὴν ἐξέδραν μερὸς τὴν βενζινακάτο. Ποικιλία χρυσοῦν στολῶν. Καὶ ἀρχίζει ἡ παραλαβὴ τῶν ἱερῶν κειμηλίων. Τὸ λάβαρο κουρελιασμένο ἀπὸ τὴ φθορὰ τοῦ χρόνου καὶ διάτρητο ἀπὸ σφαῖρες. Καὶ ἀκολουθεῖ ἡ πομπὴ μὲ τὰ ἄλλα κειμήλια. «Σῶσον Κύριε τὸν λαόν σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν Σου». Τὰ κορίτσια σκορπᾶνε ροδόφυλλα καὶ πετοῦν τὰ κἀνιστρά τοὺς ἀπὸ ἐνθουσιασμό. «Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος», ἔτσι τὴ στιγμὴ ἐκείνη χαιρετίζει τὴν ἔξοδο τῆς θαυματουργοῦ Θεοτόκου ὁ Πρόεδρος τῆς κοινότητος.

Ἀλληλοσπάζονται οἱ ἀρχιερεῖς. Καὶ ἡ πομπὴ μὲ λάβαρα καὶ ἐξαπτέρυγα κατευθύνεται πρὸς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἀγίου Νικολάου, ὅπου ἡ ψαλλομένη δοξολογία παίρνει τὸν χαρακτῆρα τῶν παληῶν νικητηρίων Βυζαντινῶν δοξολογιῶν. Ὁ ἀείμνηστος ἱεράρχης τῆς Πάργας, μὲ πραγματικὴ συγκίνησι καὶ ὑπὸ ἀτμόσφαιρα πλημμυρισμένη ἀπὸ πνιγμένους λυγμούς, ἐξιστορεῖ τὸν ἀγῶνα τῆς ἡρωϊκῆς Πάργας. Καὶ ἡ ἱερὴ πομπὴ ἀνηφορίζει πρὸς τὸ παλὸν φρούριον. Κλεισμένη ἡ βαρεῖα σιδερένια ἀγκαθωτὴ πόρτα τοῦ κάστρου. Μιὰ μαύρη πόρτα, πού ὁ μαῦρος ἴσκιος τῆς γεμίζει κάθε ψυχὴ ἀπὸ στιγμιαία φρίκη. Ἡ μουσικὴ σταματᾷ. Σταματοῦν καὶ οἱ ἀναστάσιμοι ψαλμοὶ τῆς πομπῆς. Μέσα στὸ βραδυνὸ μισοσκόταδο ἀπλώνεται γύρω μιὰ νεκρικὴ σιγή. Ἐνας φευγαλέος βραχνᾶς στὰ στήθια ὅλων. Καὶ μέσα στὴν σιγὴ αὐτῇ, τοῦ κλεισμένου φρουρίου καὶ τῆς πομπῆς, ὑψώνεται ὑποβλητικὴ καὶ συγκινητικὴ ἡ φωνὴ τοῦ ἀρχιερέως τῆς Πάργας

Ἄρατε πύλας, ἄρατε.

Ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιοι

καὶ εἰσελεύσεται ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης.

Ρίγη συγκινήσεως σὲ ὅλους. Καὶ βαθειὰ μέσα ἀπὸ τὸ κλεισμένο κάστρο μόλις φθάνει μιὰ ἄλλη φωνή:

Καὶ τίς ἔστιν οὗτος ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης;

Καὶ ἀπαντᾷ ὁ ἀρχιερεὺς:

Κύριος κραταιὸς καὶ δυνατός.

Κύριος δυνατὸς ἐν πολέμῳ.

Κύριος τῶν δυνάμεων.

Αὐτός ἐστιν ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης.

Καὶ ἡ σιωπὴ ἀπλώνεται βαθύτερα. Μιὰ νεκρικὴ σιγή. Κι' ἓνα σιγανὸ καὶ ὑποβλητικὸ τρίξιμο κατόπιν. Εἶναι ἡ πόρτα τοῦ κάστρου, πού ἀνοίγει μὲ τὸ ὑποβλητικὸ αὐτὸ τρίξιμο καὶ ὑπὸ τὸν Βυζαντινὸ παιᾶνα τῆς νίκης καὶ τὸν εὐχαριστήριον πρὸς τὴν Θεοτόκον ὕμνον.

«Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια..»,

ἡ πομπὴ μπαίνει στὸ φρούριον κι' ἐπάνω στὴ μικρὴ πλατεῖα γίνεται ἡ ἐπίσημη τελετὴ καὶ τὸ μνημόσυνο. Ἀνεβοκατεβαίνουν τὰ λάβαρα καὶ οἱ σημαῖες γύρω, χαιρετίζοντας τὴν τέφρα τῶν ἱερῶν κοκκάλων

καὶ μέσα ἀπὸ τὰ χορταριασμένα κουφώματα τῶν κάστρων ἕνας κόσμος ὁλόκληρος προσεύχεται γονατιστός, συμμετέχων στὸ ἱερὸ καὶ ὑποβλητικὸ αὐτὸ μνημόσυνο. Τὸ σκοτάδι βαθὺ ἐπάνω στὸ φρούριο. Καὶ σὲ μιὰ στιγμή κάτω ἀπὸ μιὰ δυνατὴ προβολή τῆς «Ἑλλης» ἡ Πάργα φωτίζεται ὁλόκληρη. Κάτω ἀπὸ τὴν φωτεινὴ αὐτὴ προβολή, ἡ ἱστορία αὐτὴ παρουσιάζεται ὡς ἕνας δυνατὸς ὁραματισμὸς, μαζὶ μὲ τὸν φευγαλέον ὁραματισμὸ ὁλόκληρης τῆς ἱστορίας τῆς ἐλληνικῆς Πάργας καὶ τοῦ ἔπους της, ἀποκορύφωμα τοῦ ὁποίου ὑπῆρξε τὸ ὁλοκαύτωμα. Καὶ τὸ ὁλοκαύτωμα αὐτό, μαζὶ μὲ τὴν θυσία τόσων ἱεραρχῶν, ὅπως τοῦ Φωτίου τῆς Κορυτσᾶς καὶ ἄλλων ποὺ ἐπότισαν τὴν ἡπειρωτικὴ γῆ μὲ τὸ αἷμά τους, εἶναι ἀρκετὸ γιὰ νὰ δείξουν στοὺς συκοφάντες καὶ τοὺς ὑπονομευτὰς τὴν ἐλληνικὴ ἐθνολογικὴ μορφὴ καὶ σύνθεσι καὶ τὴν ἐλληνικὴ ψυχὴ τὴν ἀκλόνητη καὶ τὴν αἰωνία τῆς Ἡπείρου.

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

Συνεχιζομένης τῆς ἐκδόσεως τῶν Λειτουργικῶν
Βιβλίων τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας
ὑπὸ τῆς ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

κυκλοφοροῦν ἤδη :

- 1) ΤΟ ΤΡΙΩΔΙΟΝ
- 2) ΤΟ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΑΡΙΟΝ καὶ
- 3) Τὸ ΜΗΝΑΙΟΝ ΤΟΥ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ

Ἐκδοσις καλλιτεχνικὴ καὶ πολυτελής,
δίχρωμος, ἐπὶ ἀρίστου χάρτου, εἰς μέγα
σχῆμα, χρυσοδερματόδετος.

(Τιμῶνται :	Πεντηκοστόριον	Δρχ.	100
	Τριώδιον	»	150
	Μηναῖον Σεπτεμβρίου	»	80

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ «ΕΥΕΡΓΕΤΙΝΟ» Ἡ «ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΗΘΙΚΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΩΝ»

Δὲν πιάουν τόπο τὰ λεπτὰ τῶν Μοναχῶν.

Ἦτανε κάποιος Μοναχός, πού εἶχε στήν πολιτεία ἓνα πολὺ φτωχὸν ἀδελφόν. Τὸν βοηθοῦσε λοιπὸν, ὅπως τὸ μπορούσε. Κι' ἂν ἔκανε κανένα ἐργόχειρο καὶ τὸ πουλοῦσε, ὅ,τι κι' ἂν ἔπιανε τοῦ τῶ-δινε. "Ὅσο ὅμως κι' ἂν τὸν βοηθοῦσε, ὅχι μονάχα δὲν ἐκαλυτέ-ρευνεν ἡ θέση του καὶ ἡ κατάντια του, μὰ γινότανε καὶ τρισεχειρότερη, καὶ δὲν ἔπιαναν τόπο αὐτὰ πού τοῦδινε. Ἐπῆγε λοιπὸν ὁ Μοναχός κι' ἐξαγορεύθηκε τὸ πρᾶγμα αὐτὸ σ' ἓνα σεβάσμιο Γέρον-τα, κι' αὐτὸς τοῦ εἶπε: — "Ἄν θέλῃς πραγματικὰ τὸ καλὸ τοῦ ἀδελ-φοῦ σου, νὰ μ' ἀκούσῃς· κι' ἀπὸ δῶ καὶ πέρα, νὰ μὴν τοῦ δίνῃς πλέον τίποτα· παρὰ πὲς του «Δὲν ἔχω ἀδελφέ μου· τὸν καιρὸ πού εἶχα, σοῦδινα». "Ἄν τυχὸν δὲ καὶ σοῦ περισσεύῃ τίποτα ἀπὸ τὰ ἐργόχειρά σου φέρνε το ἐδῶ. Ἐπίσης ἂν τυχὸν σοῦ δώσῃ ἢ αὐτὸς ἢ καὶ κανένας ἄλλος τίποτα, ὅπου ξέρεις κάποιον ἀναγκεμένο κι'

ἐρημο καὶ ξενητεμένο, νὰ πηγαίνῃς καὶ νὰ τὸν συντρέχῃς· καὶ νὰ τὸν παρακαλῇς νὰ δέεται στὸ Θεὸ γιὰ τὸν ἀδελφόν σου.

Ἐφυγε λοιπὸν ὁ Μοναχός, καὶ συμμορφώθηκε μ' αὐτὰ πού τοῦ εἶπεν ὁ Γέροντας. Κι' ὅταν πῆγε γιὰ νὰ τὸν δῇ ὁ ἀδελφός του, τοῦ μίλησε ὅπως τὸν εἶχε συμβουλέψει· κι' ἐκεῖνος καταλυπήθηκε.

Τὴν ἄλλην ἡμέραν ὁμως, ἀγόρασε, μὲ τὰ λε-πτὰ πού πῆρε ἀπὸ τὸ μεροκάματό του λίγα λα-χανικὰ καὶ τὰ πῆγε στὸν ἀδελφόν του τὸ Μο-ναχό. Κι' αὐτὸς ἔτρεξεν ἀμέσως καὶ τὰ ἐμοίρασε σὲ διάφορους Γέροντες, καὶ δίνοντάς τα, τοὺς παρακαλοῦσε νὰ εὐχωνται γιὰ τὸν ἀδελφόν του. Ἐμάζεψε λοιπὸν πολλὰς εὐχὰς γι' αὐτὸν κι' ἐγύρισε στὸ κελλί του. Ἐπειτα ἀπὸ λίγες ἡμέρες τοῦ ξαναπῆγε πάλιν ὁ ἀδελφός του λαχανικὰ καὶ τρία ψωμιὰ μαζί· κι' αὐτὸς ἐξανάκανε τὸ ἴδιο καὶ τοῦ ξανα-μάζεψε πολλὰς εὐχὰς. Κατόπιν πῆγε καὶ γιὰ τρίτη φορὰ καὶ τοῦ-δωκε λογῆς λογῆς φαγώσιμα, καὶ κρασί καὶ ψάρια.

Ὅταν λοιπὸν τὰ εἶδεν αὐτὰ ὁ ἀδελφός του ὁ Μοναχός πα-ραξευεύθηκε· μὰ ξανάκανε τὸ ἴδιο· καὶ τὰ ξαναμοίρασε στοὺς ἀναγκεμένους. Πρὶν τὸ κάνῃ ὁμως ἐρώτησε τὸν ἀδελφόν του—Μήπως θέλεις νὰ κρατήσῃς κανένα ἀπ' αὐτὰ τὰ ψωμιὰ; Κι' ἐκεῖνος τ' ἀπάν-τησε: — "Ὅχι, ἀδελφέ μου, δὲν θέλω τίποτα. Γιατί προτιήτερα, ὅσες φορὲς τῶκανα αὐτό, κι' ἔπαιρνα κάτι ἀπὸ σένα, θαρρεῖς κι' ἐμπαζα

φωτιά στο σπίτι μου και μ' αφάνιζε τὰ πάντα, χωρίς νὰ βλέπω προκοπή. Ἀπὸ τὴν ἡμέραν ὅμως ποὺ ἔπαυες νὰ με βοηθᾷς καὶ δὲν παίρνω τίποτε ἀπὸ σένα, ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ εἶναι μέσα στὸ σπίτι μου.

Πῆγε τὸ λοιπὸν ὁ Μοναχὸς καὶ τὰ ξαγορεύθηκε ὅλ' αὐτὰ στὸ σεβάσμιο Γέροντα· κι' ἐκεῖνος τοῦ εἶπε: — Νὰ ξέρης ἀδελφέ, πὼς τὰ λεφτὰ τῶν Μοναχῶν εἶναι φωτιά, κι' ὅποιος τὰ πιάσῃ καίονται τὰ χέρια του· καὶ ρημάζει τὸ σπιτικό του. Γι' αὐτό, εἶναι πολὺ καλύτερο καὶ πολὺ ὠφελιμώτερο αὐτὸ ποὺ γίνεται τώρα. Γιατί, μὲ τὸν κόπο τοῦ ἀδελφοῦ σου, γίνονται ἐλεημοσύνες. Καὶ μαζεύει, ἔτσι, εὐχὲς ἀπὸ ἅγιους ἀνθρώπους καὶ τὸν εὐλογεῖ ὁ Θεός.

Οἱ πραγματικοὶ Μοναχοὶ πρέπει ν' ἀπαρνοῦνται ὅλως διόλου τὰ ἐγκόσμια.

1. Κάποιος ἀπαρνήθηκε τὸν κόσμον, κι' ἀφοῦ ἐμοίρασε στοὺς φτωχοὺς τὴν περιουσία του κι' ἐκράτησεν ἓνα μικρὸ τῆς μέρος μονάχα γιὰ τὸν ἑαυτό του, ἐπῆγε στὸν ἀββᾶν Ἀντώνιο καὶ τοῦ ζήτησε νὰ γίνῃ Μοναχός. Κι' αὐτὸς ποὺ ἀντιλήφθηκε πὼς ἐπαρακράτησε μερικά ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντά του, τοῦ εἶπε:

— Ἄν θέλῃς νὰ γίνῃς Μοναχός, πῆγαινε στ' ἀντικρινὸ χωριὸ κι' ἀγόρασε κρέας. Ὑστερα βγάλε τὰ ροῦχα σου, φορτώσου τὸ κρέας, κι' ἔτσι γυμνὸς νᾶρθῃς ἐδῶ.

Κι' αὐτὸς ἐσυμμορφώθηκε μὲ τὴν ἐντολή του. Τοῦ συνέβηκεν ὅμως καθὼς ἐγύριζε γυμνὸς καὶ φορτωμένος τὸ κρέας, νὰ τὸ πάρουνε μυρωδιὰ τὰ σκυλιὰ καὶ τὰ ὄρνια· κι' ἐπέσανε ἐπάνω του γιὰ νὰ τὸ φᾶνε, καὶ τὸν καταξεσχίσανε.

Ὅταν λοιπὸν ἐγύρισε σὲ κακὸ χάλι κι' ἔδειξε στὸ Γέροντα τὸ κατακομματιασμένο του κορμί, τοῦ εἶπεν ὁ ἀββᾶς Ἀντώνιος. — Αὐτὸ ποὺ ἔπαθες ἐσύ, τὸ παθαίνουν κι' ὅλοι αὐτοί, ποὺ καὶ τὰ ἐγκόσμια θέλουνε ν' ἀπαρνηθοῦνε, μὰ θέλουνε καὶ νᾶχουνε χρήματα. Κι' ὅπως σ' ἐσένα τὰ ὄρνια καὶ τὰ σκυλιὰ, ἔτσι καὶ οἱ δαίμονες πέφτουνε ἐπάνω καὶ σ' αὐτοὺς καὶ τοὺς καταξεσχίζουν.

2. Κάποιος ἄλλος, ἤθελε κι' αὐτὸς ν' ἀπαρνηθῇ τὸν κόσμον. Πῆγε λοιπὸν σ' ἓνα μεγάλο καὶ τρανὸ Γέροντα καὶ τοῦ εἶπε: — Θέλω, Γέροντά μου, νὰ γίνω Μοναχός. Καὶ τ' ἀποκρίθηκε ὁ Γέροντας. — Ἄν τὸ θέλῃς πραγματικά, πῆγαινε πρῶτα νὰ μοιράσῃς τὰ ὑπάρχοντά σου, καὶ γύρισε κατόπιν καὶ μέινε στὸ κελλί σου.

Ἐφυγε λοιπὸν αὐτὸς κι' ἐμοίρασε τὴν περιουσίαν του, ἀφοῦ ἐκράτησε γιὰ τὸν ἑαυτοῦ του ἑκατὸ νομίσματα· καὶ ξαναγύρισε κατόπιν στὸ Γέροντα. Κι' αὐτὸς τοῦ εἶπε· — Δὲν μπορείς νὰ γίνῃς Μοναχός. Κι' ἐκεῖνος τοῦλεγε — Μπορῶ, Γέροντά μου. Σὲ βεβαιώνω πὼς μπορῶ. Καὶ τ' ἀπεκρίθηκέν ὁ Γέροντας· — Ἀποτραβήξου λοιπὸν στὸ κελλὶ σου καὶ κάθου σ' αὐτό.

Ἐπῆγε λοιπὸν κι' ἔμεινε. Καὶ στὸ διάστημα αὐτὸ ἐσκέφθηκε. Ὅλα ἐδῶ πέρα εἶναι παληὰ καὶ σαραβαλιασμένα· καὶ ἡ πόρτα πρὸ παντὸς πρέπει ν' ἀλλάξῃ ἀμέσως. Καὶ πάει καὶ λέει στὸ Γέροντα. Ἐσκέφθηκα, πατέρα μου, πὼς ἡ πόρτα εἶναι παληὰ καὶ πὼς πρέπει ν' ἀλλάξῃ. Κι' ὁ Γέροντας τ' ἀπάντησε. — Βλέπω, πὼς δὲν ἀπαρνήθηκες τὰ ἐγκόσμια. Νὰ φύγῃς λοιπὸν. Κι' ὅταν τ' ἀπαρνηθῇς, ξαναγύρνα στὸ κελλὶ σου.

Ἐφυγε λοιπὸν αὐτός· κι' ἀφοῦ ἐμοίρασε τὰ ἐνενήντα νομίσματα ποὺ εἶχε κρατήσει, ξαναγύρισε καὶ εἶπε στὸ Γέροντα — Τῶκαμα αὐτὸ ποὺ μοῦ εἶπες καὶ τὸν ἀπαρνήθηκα τὸν κόσμον! Καί, μὲ τὴν ἄδεια τοῦ Γέροντα, ξανάμεινε στὸ κελλὶ του.

Σὲ λίγο ὁμως ἄρχισε νὰ σκέπτεται. — Ὅλα ἐδῶ πέρα εἶναι σάπια καὶ σαρακοφαγωμένα. Κι' ὁ τόπος εἶναι ἔρημος· καὶ μπορεῖ τὴν πᾶσαν ὥρα ν' ἄρθῃ ἓνα λιοντάρι καὶ νὰ μπῇ εὐκόλα ἐδῶ μέσα καὶ νὰ μὲ φάῃ. Ξαναπῆγε λοιπὸν στὸ Γέροντα καὶ τοῦ εἶπε αὐτὰ ποὺ στοχάσθηκε.

Καὶ τ' ἀποκρίθηκε ὁ Γέροντας — Ἀποκρίσου κι' ἐσύ στοὺς λογισμούς σου αὐτούς. — Ὅλα τὰ περιμένω πὼς μπορεῖ νὰ μοῦ συμβοῦνε· καὶ μακάρι ν' ἄλθῃ καὶ κανένα λιοντάρι νὰ πέσῃ ἐπάνω μου καὶ νὰ μὲ φάῃ· γιατί ἔτσι θὰ λυτρωθῶ τὸ γρηγορώτερον... Αὐτὰ νὰ πῇς στοὺς λογισμούς σου. Πήγαινε λοιπὸν στὸ κελλὶ σου καὶ νὰ προσεύχεσαι διαρκῶς στὸ Θεό.

Κι' οὔτε νὰ φοβᾶσαι, οὔτε καὶ νὰ γνοιάζεσαι γιὰ τίποτε. Καὶ τῶκαμεν ὁ ἀδελφός καὶ βρῆκε, ἔτσι, τὴν ψυχικὴν του γαλήνην.

3. Ἐνας ἀδελφὸς ἦτανε ἄρρωστος. Τὸν περιμάζεψε λοιπὸν κοντά του ὁ Ἡγούμενος τοῦ Κοινοβίου καὶ τὸν ἀνακούφιζε· γιατί τὸν ἐνόμιζε φτωχὸ κι' ἀναγκεμένο. Ἐλεγε δὲ καὶ στοὺς ἄλλους ἀδελφούς· — Κάμετε καὶ σεῖς τὸ κατὰ δύναμη, γιὰ νὰ τὸν ξεκουράσωμε λίγο.

Ὁ ἄρρωστος ὁμως εἶχε μιὰ χύτρα γεμισμένη ἀπὸ χρυσάφι. Ἐσκαψε λοιπὸν τὴ γῆ κάτω ἀπὸ τὴν κλινοστρωμνὴν του καὶ τὴν ἔθαψε.

Δὲν πέρασεν ὁμως πολὺς καιρὸς καὶ μᾶς ἀφῆκε χρόνους. Καὶ πεθαίνοντας δὲν ξεστόμισε σὲ κανένα τίποτα γιὰ τὸ θησαυρὸ του. Σὰν

τὸν ἐθάψανε λοιπόν, διέταξεν ὁ Ἡγούμενος τοὺς ἀδελφούς νὰ σηκώσουνε τὰ στρωσίδια, ποὺ κοιτότανε σ' αὐτά. Κι' ὅταν τὰ μετατόπισανε, βρήκανε τὸ χρυσάφι ποὺ εἶχε θαμμένο· γιατί ἦτανε φανερό, πὼς τὸ χῶμα ἐκεῖ ἦτανε φρεσκοσκαμμένο.

Τὸ πῆγανε λοιπὸν στὸν Ἡγούμενο. Κι' αὐτὸς σὰν τὸ εἶδε, κι' ὅταν ἔμαθε τὸ ποῦ καὶ τὸ πῶς εὐρέθηκεν, εἶπε: — Ἐπειδὴ, οὔτε ζωντανὸς οὔτε ἀκόμα κι' ὅταν πέθαινε δὲν μίλησε γι' αὐτὸ σὲ κανένα, εἶναι σημάδι αὐτὸ ὀλοφάνερο, πὼς ἐπάνω του κρεμνιότανε ἡ ψυχὴ του. Δὲν τὸ πιάνω λοιπὸν στὰ χέρια μου. Καὶ νὰ πᾶτε ἀμέσως καὶ νὰ τὸ θάψετε, ὅπως εἶναι καὶ βρίσκεται, μέσα στὸν τάφο του.

Ἐπῆγανε λοιπόν, κι' ὅπως τοὺς ἐπρόσταξε, τὸ θάψανε μέσα στὸ μνημὰ του. Κι' ὅταν ἐγυρίζανε, εἶδανε ἓνα ἀστροπελέκι τ' οὐρανοῦ ποὺ ἔπεσεν ἐπάνω του. Καὶ ἡ λαυρισμένη του φωτιὰ κρυφόβοσκεν ἐκεῖ μέρες πολλές, ὥσότου κατάλυσε κι' ἔφαγε τὰ πάντα γύρω ἀπὸ τὸ μνημα. Καὶ τὰ χῶματα, καὶ τὶς πέτρες καὶ τὸ καθετί. Κι' ὅσοι τὸ βλέπανε ἀπορούσανε κι' ἐθαυμάζανε γι' αὐτὸ ποὺ γίνηκε.

Ἡ ὑπακοὴ εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς μεγαλύτερες ἀρετὲς καὶ τὴν εὐλογεῖ ὁ Θεός.

Ὁ ἀββᾶς Ἰωσήφ ὁ Θηβαῖος ἔλεγε:

— Τρία πράγματα εἶναι στὰ μάτια τοῦ Θεοῦ τὰ πλεῖο τιμημένα.

Πρῶτον, τὸ νᾶναι κανεὶς ἄρρωστος· καὶ τυραγνισμένος, καὶ νὰ τοῦρχωνται κι' ἄλλα βάσανα, κι' ἄλλες ἀρρώστειες· κι' ὅχι μόνον νὰ μὴ βαρυκομᾷ, ἀλλὰ νὰ τὰ ὑπομένῃ ὅλα καὶ νὰ δοξάζῃ τὸ Θεό.

Δεύτερον, ὅταν τὸ καθετί ποὺ κάνομε εἶναι ἀφεγάδιαστο καὶ δὲν ἔχῃ ἐπάνω του καμμιάν ἀνθρώπινη λερωματιά, ἀλλὰ πεντοβολᾷ ἐμπρὸς στὰ μάτια τοῦ Θεοῦ, ὀλοκάθαρο.

Καὶ τρίτον, ὅταν μένῃ κανεὶς κοντὰ σὲ κάποιο Γέροντα καὶ τὸν ὑπακούῃ, μὲ προθυμία, σ' ὅλα, ἀποχεχνώντας ὅλως διόλου τὸ δικό του θέλημα.

Κι' ὁ ἀββᾶς Ὑπερέχιος ἔλεγε, πὼς τ' ὠραιότερο στολίδι στὸ Μοναχὸ εἶναι ἡ ὑπακοή. Αὐτὸς ποὺ τὴν ἔχει, κι' ἀπὸ τὸ Θεὸ θὰ εἰσακουσθῇ καὶ μὲ θάρρητα θὰ σταθῇ κοντὰ στὸ Χριστὸ στὴ Δεύτερη Παρουσία του. Γιατί κι' ὁ Κύριός μας «ἐγένηκεν ὑπάκουος μέχρι

θανάτου» κι' ἐσταυρώθηκε. Ἡ ὑπακοή μαζί με τὴν ἐγκράτεια, νικᾷ καὶ δαμάζει κι' αὐτὰ ἀκόμη τ' ἄγρια θηρία.

Μιά φορά—ἔλεγε—δυὸ ἀδελφία κατὰ σάρκα πήγανε κι' ἐκαλογερέφανε σ' ἓνα Μοναστήρι. Κι' ὁ μὲν ἓνας τους ἐγίνηκεν ἀσκητής· ὁ δὲ ἄλλος ἐπροτίμησε νὰ γίνη ὑποτακτικὸς σ' ἓναν ἅγιο Πατέρα. Κι' ὅτι τοῦλεγεν ὁ Γέροντας του, τῶκανε πάντα του, χωρὶς ἀντιλογία καὶ με μεγάλη προθυμία.

Τοῦλεγε π.χ. πολλὰς φορές: —Τὸ πρῶτὶ πού θὰ σηκωθῆς, νὰ φᾶς... Κι' αὐτὸς ἔτρωγε. Ἄλλη φορά πάλι τοῦλεγε: — Αὐριο, νὰ μὴ βάλῃς τίποτε στὸ στόμα σου, ὥσότου νὰ βραδειάσῃ. Κι' αὐτὸς δὲν ἔτρωγε καθόλου. Τὸ ἴδιο δὲ ἔκανε καὶ γιὰ καθετὶ ἄλλο πού τὸν ἐπρόσταζε. Κι' ὅ,τιδῆποτε τοῦλεγε τὸ ἐκτελοῦσε, με χαρὰ καὶ με προθυμία. Κι' ὅλοι τὸν ἐτιμούσανε μέσα στὸ Μοναστήρι γιὰ τὴν προθυμία του αὐτῇ.

Τὸν ἐφθόνησεν ὅμως γι' αὐτὸ ὁ ἀσκητής ὁ ἀδελφός του· κι' ἔβαλε στὸ νοῦ του νὰ τὸν δοκιμάσῃ κι' αὐτός, ἂν ἔχῃ πραγματικὴ προθυμία. Ἐπῆγε λοιπὸν στὸ Γέροντά του καὶ τοῦ εἶπε: — Σὲ παρακαλῶ, Γέροντα, ν' ἀφήσῃς τὸν ἀδελφὸ μου νάλθῃ γιὰ λίγο μαζί μου· γιατί τὸν χρειάζομαι νὰ με βοηθήσῃ σὲ κάποια μου ἀνάγκη. Κι' ὁ Ἀββᾶς τοῦ ἐπέτρεψε νὰ πάῃ.

Ὅταν ἐξεμακρύνανε λοιπὸν ἀπὸ τὸ Μοναστήρι κι' ἐφθάσανε κοντὰ στὸ ποτάμι πού ἦτανε γεμάτο ἀπὸ κροκόδειλους, ὁ ἀσκητής εἶπε στὸν ἀδελφὸ του.

—Κατέβα στὸν ποταμὸ καὶ πέρασέ τονε καὶ νάβγῃς ἀντίκρυ... Κι' ἐκεῖνος κατέβηκε, με προθυμία· καὶ τὸν ἐπλησίασαν οἱ κροκόδειλοι καὶ τοῦ ἐγλύφανε τὸ κορμί του, χωρὶς νὰ τὸν πειράξουνε ὅλως διόλου. Κι' ὅταν τὸ εἶδεν αὐτὸ ὁ ἀσκητής, τοῦ φώναξε νὰ βγῇ ἔξω· κι' αὐτὸς ἐβγῆκεν κι' ἐξαναγύρισαν μαζί στὸ Μοναστήρι.

Ὁ Θεὸς ὅμως τᾶχε ἀποκαλύψει ὅλα αὐτὰ στὸν ἅγιο Γέροντα τοῦ Μοναστηριοῦ καὶ εἶπε στὸν ἀσκητή: — Γιατὶ ἔβαλες σὲ τέτοια μεγάλη δοκιμασία τὸν ἀδελφὸ σου μέσα στὸ ποτάμι; Νὰ ξέρῃς λοιπὸν, πῶς ὁ Θεὸς γιὰ τὴν ὑπακοή του αὐτὴν τὸν ἐφύλαξε καὶ διέταξε τὰ θηρία νὰ μὴν τὸν πειράξουν.

Ἀπόδοσις ΑΝΘΙΜΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗ

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχ. ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειῶσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΑ ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ

ΑΠΟ ΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΩΝ ΠΡΟΦΗΤΩΝ

ΙΩΝΑΣ (Β')

«Καὶ ἔβαλον τὸν Ἰωνᾶν καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἔστη ἡ θάλασσα ἐκ τοῦ σάλου αὐτῆς» (α' 15). Ὁ προφήτης αὐτὸς εἶναι καὶ τύπος τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃχι μόνο στὸ γεγονός τῆς παραμονῆς του ἐπὶ τρία μερόνυχτα μέσα στὴν κοιλιὰ τοῦ κήτους, ποὺ ἀντιστοιχεῖ στὴν τριήμερο παραμονὴ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ μέσα στὸν τάφο, ἀλλὰ καὶ σὲ ἄλλα ἀκόμη σημεῖα τοῦ βίου του, ὅπως τὸ ἀναφερόμενο στὸν παρὰ πάνω στίχο. Ὅπως ὅταν ρίφθηκε ὁ Ἰωνᾶς στὴ θάλασσα, ὁ σάλος τῆς κόπασε, ἔτσι κι' ὅταν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ εἰσῆλθε σὰν ἄνθρωπος στὸν σαλευόμενο ἀπὸ τὸν ἁμαρτία κόσμος, ὁ κόσμος δέχθηκε τὴν εἰρήνην. Ἐπαυσε νὰ εἶναι χωρισμένος ἀπὸ τὸν Κτίστη του, ὅπως εἶχε γίνεи μετὰ τὴν παρακοὴν τῶν πρωτοπλάστων. Ἐπαυσε νὰ κυμαίνεται ὁδηγώντας τοὺς ἀνθρώπους στὸν καταποντισμὸ τῆς ἀπωλείας, ἔλαβε δὲ μέσα του πάλι τὴν ἀγαθὴ δύναμι τοῦ Θεοῦ. Κι' οἱ κατ' ἐξοχὴν βοηθοὶ τοῦ Χριστοῦ, οἱ ποιμένες, τὸν συνοδεύουν πρὶν ἀπὸ κάθε ἄλλο χριστιανὸ σ' αὐτὴ τὴ διέσδυσι μέσα στὸν κόσμον.

Ἀλλὰ κι' ἄλλο ἓνα διδάγμα βγαίνει ἀπὸ τὸν παρόντα στίχο, ἀφορῶντας ἰδιαιτέρα τοὺς ἐργάτας τοῦ Εὐαγγελίου. Ὅτι ὑπάρχουν περιπτώσεις, ποὺ ὃχι ἡ παρουσία μας, ἀλλὰ ἡ ἀπουσία μας, ὃχι ἡ προβολή μας, ἀλλὰ ἡ ἀποβολή μας ἐξυπηρετεῖ τὴν εἰρήνην τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν πρόοδό της. Τὸ νοητὸ σκάφος τοῦ Χριστοῦ παρουσιάζει κάποτε πάνω του τὸν φθόνον. Αὐτὸ τὸ διαβολικὸ αἶσθημα τριγυρίζει τὸν καλὸ ποιμένα μερικὲς φορές, ἐκδηλούμενον ἀπὸ ἄλλους ἀδελφούς του. Συμφέρεи, λοιπὸν, κάποτε νὰ βγῇ μόνος του ἀπὸ τὴ μέση ὁ ἀθῶος, ποὺ φθονεῖται, δίνοντας ἔτσι τόπον στὴν ὀργή, γιὰ νὰ μὴ χειμασθῇ ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ ταραχή. Ἡ ταπεινοφροσύνη κι' ἡ ἀγάπη του στὴν Ἐκκλησία τὸν κάνει νὰ ἀποσυρθῇ, νὰ ἀφήνῃ λόγον χάριν μιὰ ἐπίζηλη θέσι ἢ ἓνα ἀξίωμα, ποὺ προκάλεσε γύρω του τὸν φθόνον, πέφτοντας σὰν τὸν φταίχτη Ἰωνᾶ στὸ πέλαγος τῆς ἀφανείας. Ἀκριβῶς αὐτὴ τὴν παρομοίωσι χρησιμοποίησε ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός, ὅταν ἄφησε τὸν πατριαρχικὸ θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅπου ἡ τόσο χρήσιμη γιὰ τὴν Ὁρθοδοξίαν παρουσία τοῦ μεγάλου αὐτοῦ διδασκάλου τῆς ἐπέσυρε τὴ ζήλεια ἄλλων ἐπισκόπων. Κι' εἶπε τότε ὁ θεῖος Γρηγόριος: «Ρίξτε με σὰν τὸν Ἰωνᾶ στὴ θάλασσα, ἀρκεῖ νὰ βρῇ εἰρήνην ἡ Ἐκκλησία».

«Καὶ προσέταξε Κύριος κήτει μέγᾳλω καταπιεῖν τὸν Ἰωνᾶν» (β' 1). Ὁ προφήτης αἰσθάνθηκε τὴν ἐνοχὴν τοῦ βαθύτατα. Κι' ἀνταλλάσσοντας τὴν πρώτην του δειλίαν μὲ τὴν γενναιότητα, ποῦ χαρίζει ἡ ἀληθινὴ μετάνοια, δέχθηκε πρόθυμα τὸν θάνατον, ἀποδείχνοντας ἀκριβῶς τὴ μετάνοιά του. Ἀλλὰ ὁ Θεὸς δὲν θέλει τὸν θάνατον τοῦ ἀμαρτωλοῦ. Ὅλη ἡ παιδεία, ποῦ μετέρχεται στὸν ἀμαρτωλό, ἔχει σκοπὸ καὶ τέλος τῆς τῆ ζωῆς. Ὁ Ἰωνᾶς ἔπεσε στὴ θάλασσα, ἀλλὰ δὲν βρῆκε τὸ οἰκτρὸ τέλος ποῦ ἀνέμενε ὁ νοῦς του. Ἐγίνε μιά οἰκονομία, ἓνα θαῦμα. Καὶ καταπίνοντάς τον κάποιο θεριόψαρον, τὸν κράτησε ζωντανὸν στὴν κοιλιὰ τοῦ τρεῖς μέρες καὶ τρεῖς νύχτες καὶ κατόπιν τὸν ξέρασε σῶον στὴ στεριά.

Μέσα ἐκεῖ, κατὰ τὰ τρία μερόνυχτα, ὁ προφήτης βρῆκε ὅλον τὸν καιρὸ νὰ νοιώσῃ τὴν εὐσπλαγχνίαν τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ἐξέλθῃ ψυχικά, μὲ τὴν προσευχὴν (ἴδε στίχ. 2-10), ἀπὸ τὸν θάνατον τῆς ἀμαρτίας, πρὶν ἐξέλθῃ καὶ σωματικὰ ἀπὸ τὸν ἀπειλούμενον θάνατον τοῦ ἀποπνιγμοῦ.

Ἡ ὑψηλὴ αὐτὴ προσευχὴ ὑπῆρξε τόσο ὑψηλὴ, ἀκριβῶς γιατί ἔγινε ἀπὸ τόσο βάθος. Ἡ φωτεινὴ αὐτὴ προσευχὴ ὑπῆρξε τόσο φωτεινὴ, ἀκριβῶς γιατί ἔγινε μέσα σὲ τόσο πηχτὸ σκοτάδι. Οἱ θλίψεις, ὅσο πιὸ πολὺ μᾶς συνέχουν, τόσο περισσότερο συντελοῦν στὸ νὰ ἀπελευθερώνεται ἡ ψυχὴ μας ἀπὸ τὴν προσκόλλησίν της στὰ γήϊνα. Γι' αὐτό, ἂν εἶναι ἰσχυρές, δὲν σημαίνει τίποτε ἄλλο, παρὰ ὅτι ὁ Θεὸς μᾶς προορίζει γιὰ μεγαλύτερες πνευματικὰς ἀνόδους, γιὰ ἐξαιρετικὰ καθαρὰ ζωὴν. Ἄν ὁ Ἰωνᾶς δὲν βρισκόταν σ' ἐκεῖνες τὶς συνθήκες, δὲν θὰ εἶχαν τόσο λεπτυνθῇ τὰ αἰσθητήρια τῆς ψυχῆς του, δὲν θὰ εἶχε τόσο ἀνάψει ἡ ἀγάπη του πρὸς τὸν Θεόν, δὲν θὰ γινόταν ἡ μεταμέλειά του τόσο στερεή. Ποιὸ ἄλλο εἶναι βασικώτερον μᾶθημα τοῦ κηρύγματος ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀλήθειαν;

«Καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου πρὸς Ἰωνᾶν ἐκ δευτέρου λέγων· ἀνάστηθι καὶ πορεύθητι εἰς Νινευί τὴν πόλιν τὴν μεγάλην καὶ κήρυξον ἐν αὐτῇ κατὰ τὸ κήρυγμα τὸ ἔμπροσθεν, ὃ ἐγὼ ἐλάλησα πρὸς σε. Καὶ ἀνέστη Ἰωνᾶς καὶ ἐπορεύθη εἰς Νινευί, καθὰ ἐλάλησε Κύριος· ἡ δὲ Νινευί ἦν πόλις μεγάλη τῷ Θεῷ ὥσει πορείας ὁδοῦ τριῶν ἡμερῶν» (γ' 1-3). Γιὰ νὰ διατρέξῃ τὴν πόλιν, ὁ προφήτης θὰ χρειαζόταν τρεῖς ἡμέρες, ὅσες ἔκαμε καὶ στὴν κοιλιὰ τοῦ κήτους. Τὸ πρῶτον ἐκεῖνον τριήμερον ἦταν ὁδυνηρὸν καὶ δύσκολον, ἀλλὰ τὸ διήλθε νικηφόρον, γιατί τὸν ὠθοῦσε στὸν πνευματικὸν ἀγῶνα τῆς ψυχῆς του τὸ αἶσθημα τῆς αὐτοσυντηρήσεως. Ὅταν ἡ σωτηρία ἡ δική μας, εἴτε τῆς ψυχῆς, εἴτε καὶ ἀπλῶς τοῦ σώματος, εἶναι ὁ οἶστρος ποῦ μᾶς σπρώχνει νὰ κάνουμε ὅ,τι ζητᾷ ἀπὸ μᾶς ὁ Θεός, οἱ προσπάθειές μας ἔχουν ἓνα φυσικόν, ἓνα αὐτόματον, θὰ μπορούσε νὰ πῇ κανεὶς, ἐλατήριο κι' εἶναι ἔτσι λιγώτερον ἀξιέπαινον ἐν σχέσει

μέ άλλες προσπάθειες, πού δὲν ἀφοροῦν ἐμᾶς τοὺς ἴδιους, ἀλλὰ τοὺς ἀδελφούς μας. Γι' αὐτό, τὸ τριήμερο πού θὰ διήνυε ὁ Ἰωνᾶς μέσα στὴ Νινευί, ὅπου θ' ἀγωνιζόταν ὄχι γιὰ τὴ δική του, ἀλλὰ γιὰ τῶν κατοίκων ἐκείνης τῆς μεγαλουπόλεως τὴ σωτηρία, ἐπρόκειτο νὰ εἶναι πιὸ ὀδυνηρὸ καὶ δύσκολο γιὰ τὴν ψυχὴ του.

Ἀλλὰ, ὁ προφῆτης, ἔχοντας πάρει κι' ἐγκολπωθῇ τὸ μάθημα τῆς ἐλπίδος καὶ τῆς ὑπομονῆς μέσα στὴν κοιλιὰ τοῦ κήτους, ἦταν ἤδη προγυμνάσμενος γιὰ νὰ ὑπηρετήσῃ μ' ἀνάλογη ἐλπίδα καὶ μ' ἀνάλογη ὑπομονὴ τὸ θεῖο θέλημα στὴν κοιλιὰ τοῦ πέτρινου ἐκείνου θηρίου, πού ἦταν ἡ ἀμαρτωλὴ Νινευί, ὅπου κινδύνευαν νὰ βροῦν τὸν θάνατο ἀπειράριθμες ψυχές. Σ' αὐτὲς τὶς ψυχές ὁ Ἰωνᾶς προθυμοποιήθηκε τώρα νὰ πάῃ καὶ νὰ μεταδώσῃ ὅ,τι ὁ ἴδιος δοκίμασε μέσα στὸ κῆτος: τὴ μετάνοια.

Ὁ ποιμὴν πρέπει νὰ νοιώθῃ τὴν ὑπόθεσι τῆς σωτηρίας τῶν πνευματικῶν του τέκνων, ὅπως ἀκριβῶς νοιώθει τὴν ὑπόθεσι τῆς δικῆς του σωτηρίας. Ἔτσι θὰ τὸν στολίσῃ ἡ πραγματικὰ ἀποστολικὴ λαχτάρα γιὰ τὴν ἄλγευσί κάθε ψυχῆς στὰ δίχτυα τοῦ Χριστοῦ καὶ γιὰ τὴν προφύλαξί της ἀπὸ τοὺς κινδύνους τῆς ἀμαρτίας.

«Καὶ ἐπίστευσαν οἱ ἄνδρες Νινευί τῷ Θεῷ καὶ ἐκήρυξαν νηστείαν καὶ ἐνεδύσαντο σάκκους ἀπὸ μεγάλου αὐτῶν ἕως μικροῦ αὐτῶν» (γ' 5). Ὁ Ἰωνᾶς ἐξεπλάγῃ χωρὶς ἄλλο ἀπὸ τὰ ἀποτελέσματα τοῦ κηρύγματός του. Εἶδε ὅτι τὰ λόγια του ἔπιασαν σ' ἐκείνες τὶς χιλιάδες ἀνθρώπων πού τοὺς θεωροῦσε πορωμένους. Κι' ἀσφαλῶς, μαζὶ μὲ τὴ χαρὰ πού τὸν πλημύρισε, θὰ τοῦ κεντήθηκε ὡς τὰ βάθη τῆς ἡ καρδιά ἀπὸ τὸ ὅ,τι κατάλαβε τότε πόσο ἀδικαιολόγητη στάθηκε ἡ δειλία του κι' ἡ φυγὴ του πρὸς τὴ Θαρσίς. Αὐτὸ τὸ κέντημα θὰ τοῦ προκάλεσε πόθο πιὸ μεγάλο ἀπ' ὅ,τι ὅλα τὰ ἄλλα δεινά, πού τὸν βρῆκαν ὕστερα ἀπὸ τὴν λιποταξίαν του.

«Διὰ τοῦτο προέφθασα τοῦ φυγεῖν εἰς Θαρσίς, διότι ἔγνων ὅτι σὺ ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων, μακρόθυμος καὶ πολυέλεος καὶ μετανοῶν ἐπὶ ταῖς κακίαις» (δ' 2). Τὸ ὅτι ὁ Ἰωνᾶς συναισθάνθηκε τὸ φταίξιμό του κι' ὑπάκουσε στὴν ἐντολὴ τοῦ Κυρίου, δὲν σήμαινε ὅτι εἶχε κατανοήσῃ τὶς βουλὲς τοῦ ἐργοδότη του. Ἔτσι, φοβούμενος ὅτι ἡ Νινευί θὰ καταστρεφόταν ἀπὸ τὴ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ, γιὰ τὴ τάχα ἡ σύσσωμη μετάνοιά της δὲν ἦταν ἀρκετὴ γιὰ νὰ προστεθῇ στὴν ἀγάπη του καὶ νὰ γίνουν ἔτσι οἱ δύο τους βαρύτερες ἀπὸ τὴ δικαιοσύνη του, προσεύχεται στὸν Κύριο, καὶ ἀνάμεσα στὰ ἄλλα θέλει νὰ δικαιολογήσῃ τὴ φυγὴν του πρὸς τὴ Θαρσίς. Τὸ κήρυγμα τῆς μετανοίας—θέλει νὰ πῇ ἐδῶ ὁ Ἰωνᾶς—εἶναι σχεδὸν περιττὸ πρᾶγμα. Διότι ἂν ἡ ἀγάπη σου, Κύριε, εἶναι τόσο μεγάλῃ ὥστε σοῦ πρέπει, δὲν περιμένει τὴ μετάνοια γιὰ νὰ ἐκδηλωθῇ. Ἄν, ὅμως,

δὲν εἶναι μεγαλύτερη ἀπὸ τὴ δικαιοσύνη σου καὶ τὴ μετάνοια τῶν ἀνθρώπων μαζί, πάλι τὸ μέρος ποὺ ἔπταιξα ὡς προφήτης σου στῆθηκεν περιττό. Θὰ λυπηθῇς τάχα τὴν πόλι αὐτή; Ἡ δὲν θὰ τὴ λυπηθῇς; Καλύτερα νὰ μὴ ζῶ, πλέον, ὥστε νὰ μὴ δοῦν τὰ μάτια μου τὸ ξέσπασμα τῆς ὀργῆς σου.

Ὁ Ἰωνᾶς ζοῦσε πρὶν ἀπὸ τὴν ἡμέρα τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ζοῦσε στὴν ἀμυδρά φωτιζομένη νύχτα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Δὲν εἶχε, λοιπόν, τὸ ἄπλετο φῶς τῆς ἀληθείας, ὅπου ἡμεῖς οἱ χριστιανοὶ βλέπουμε τὰ πράγματα. Ἔχει ἔτσι τὴν ἐξήγησί της ἡ ἀμφιβολία του κ' ἡ ἀγωνία του.

Ὁ ποιμὴν τῆς Ἐκκλησίας δὲν μπορεῖ κατὰ κανένα τρόπο νὰ βρεθῇ σ' αὐτὸ τὸ ἡμίφως, ὅπου ὑπέφερεν ὁ Ἰωνᾶς, Ξέρεῖ ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἀγάπη κ' ὅτι λυπᾶται τοὺς ἀμαρτωλοὺς πρὸ πολὺ ἀπ' ὅ,τι κ' οἱ ἴδιοι τὸν ἑαυτοὺς. Καὶ δὲν θεωρεῖ τὸ κήρυγμα τῆς μετανοίας σὰν μιὰ ἄχρηστη προειδοποίησι τῆς θείας δικαιοσύνης, ἀλλὰ σὰν ἔκφρασι τῆς θείας ἀγάπης, τῆς ἀγάπης τοῦ οὐρανίου πατέρα μας ποὺ θέλει νὰ σώσῃ τὰ παραπλανημένα τέκνα του καὶ νὰ τὰ φέρῃ πάλι κοντὰ του.

«Ἐγὼ δὲ οὐ φείσομαι ὑπὲρ Νινευί;...» (δ' 11). Γιὰ νὰ δείξῃ τὴν ἀγάπην του ὁ Κύριος, χρησιμοποίησε στὰ μάτια τοῦ εὐαισθήτου Ἰωνᾶ τὸ ζωντανὸ παράδειγμα τῆς κολοκύνθης (στίχ. 6-11). Ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ δὲν ἔχουμε ἀνάγκη ἑνὸς παραδείγματος σὰν αὐτό, γιατί ξέρουμε πόσο ὁ Θεὸς ἀγαπᾷ τὰ πλάσματά του καὶ δὲν θέλει νὰ καταστραφοῦν κάτω ἀπὸ τὴν ἐπήρεια τοῦ πονηροῦ πνεύματος. Ὡστόσο, τὸ παράδειγμα αὐτὸ ἔχει σὲ ὠρισμένα σημεῖα του μιὰ ἰδιαίτερη ἀκτινοβολία καὶ γιὰ τὸν ποιμένα τῆς Ἐκκλησίας. Διδάσκει ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ἀγαπᾷ μόνο ἐπειδὴ εἶναι ἀγάπη, ἀλλὰ καὶ διότι ἔχει δώσει στὸν ἄνθρωπο μιὰ ἀξία, ποὺ ἐλκύει αὐτὴ τὴν ἀγάπην. Τὸ ἐρώτημα, μὲ τὸ ὁποῖον καταλήγει ὁ προφήτης, σχετικῶς μὲ τὴν κολοκύνθην, πρὸς τὴν ὁποίαν συγκρίνονται οἱ ἀπειράριθμοι θεῖες εἰκόνες, δηλαδὴ οἱ ἀπειράριθμοι κάτοικοι τῆς Νινευί, τονίζει ὅτι ὁ Θεὸς ἀγαπᾷ καὶ θέλει νὰ σώσῃ τὸν ἄνθρωπο, διότι ὁ ἄνθρωπος εἶναι τὸ μόνο ὄν ποὺ ἀξίζει πραγματικὰ μέσα στὸν ὑλικὸ κόσμος. Ἀξίζει διότι φέρει πάνω του τὴν θεία εἰκόνα. Ὁ ποιμὴν δὲν πρέπει νὰ ξεχνᾷ ποτὲ αὐτὴ τὴν ὑπογράμμισι, ποὺ κάνει ἐδῶ ὁ Θεός, ὅτι δηλαδὴ ὁ ἀμαρτωλὸς ποὺ σώζεται κ' ἐλεεῖται, εἶναι ὄχι ἀπλῶς ἀντικείμενο τῆς θείας ἀγάπης καὶ τοῦ θείου ἐλέους, ἀλλὰ καὶ μιὰ θεία ἀξία, πρὸς τὴν ὁποία εἶναι ἐπόμενο νὰ κατευθύνεται ἡ θεία ἀγάπη.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αίδεσ. Νικόλαον Κούρτην, Λευκάδιον. Ἐξαγορά ἐπιτρέπεται μόνον διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς συντάξεως, ὅχι καὶ διὰ νὰ συμπληρώσετε χρόνον πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ 75ου ἔτους τῆς ἡλικίας. Ἐπομένως πρὸ τῆς συμπληρώσεως τοῦ ὁρίου ἡλικίας, ἦτοι πρὸ τῆς 31/12/1961, δὲν δύνασθε νὰ παραιτηθῆτε καὶ νὰ λάβετε σύνταξιν. Ἐξερχόμενος τὴν 31/12/1961 καὶ ἐφ' ὅσον ἐξαγοράσετε τὸν ἀπαιτούμενον διὰ τὴν συμπλήρωσιν 350ὺς συμμετοχῆς εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε. χρόνον, θὰ λάβετε ὡς σύνταξιν 1350 περίπου δραχμὰς μηνιαίως, ἐφ' ἅπαξ δὲ περὶ τὰς 21.000 δραχμὰς. Τὰ ἔτη τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας σας δύνασθε νὰ τὰ ἐξαγοράσετε, πρέπει όμως προηγουμένως νὰ υποβάλετε αἴτησιν εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε., εἰς τὴν ὁποίαν νὰ ἐπισυνάψετε ἐπίσημα πιστοποιητικὰ περὶ τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας σας καὶ δῆλωσιν, εἰς τὴν ὁποίαν νὰ ἀναφέρετε ὅτι ἡ ἐν λόγῳ ὑπηρεσία σας δὲν ἐχρησίμευσεν διὰ τὴν συνταξιοδότησιν σας παρ' ἄλλης ὑπηρεσίας. Διὰ τὴν ἐξαγοράν θὰ πληρώσετε 5 % ἐπὶ τῶν μηνιαίων ἀποδοχῶν, τὰς ὁποίας σήμερον λαμβάνετε, δι' ἕκαστον μῆνα ἐξαγοραζομένης ὑπηρεσίας. — Αἰδέσ. Μηνῶν Βλασσάκην, Ἁγίον Μηνῶν Ἡρακλείου Κρήτης. Δύνασθε νὰ ἐξαγοράσετε 5 ἔτη ἐκ τῆς ἐφημεριακῆς σας ὑπηρεσίας, τῆς διανυθείσης πρὸ τοῦ 1930. Πρὸς τοῦτο θὰ καταβάλετε 5 % ἐπὶ τῶν μηνιαίων ἀποδοχῶν σας δι' ἕκαστον μῆνα ἐξαγοραζομένης ὑπηρεσίας. Τὴν σχετικὴν αἴτησιν, μαζὶ μὲ τὴν βεβαίωσιν περὶ τῆς ἐφημεριακῆς σας ὑπηρεσίας τῆς Ἱ. Μητροπόλεώς σας θὰ υποβάλετε εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε. πρὸ τῆς ἀπολύσεώς σας. Ἐὰν ἐξαγοράσετε τὴν ὑπηρεσίαν θὰ λάβετε 965 δραχμὰς περίπου μηνιαίως ὡς σύνταξιν καὶ 15.500 δραχμὰς ὡς ἐφ' ἅπαξ. Τὸ δικαίωμα ἐξόδου τὸ ἀποκτᾶτε τὴν 31/12/1960 καὶ ὅχι τὴν 17/3/1960. — Πρεσβυτέρων Μαρίαν Φωτειάδου, Λάκκωμα Χαλκιδικῆς. Ἡ καθυστέρησις τῆς ἀποστολῆς τοῦ ἐφ' ἅπαξ βοηθήματος καὶ τῆς συντάξεως ὀφείλεται εἰς τὴν μὴ ἔγκαιρον υποβολὴν τοῦ δελτίου φορολογικῆς ἐνημερώσεως, ὅπερ ἀπεστάλη τὴν 3ην Ἰουνίου παρὰ τοῦ πληρεξουσίου δικηγόρου σας. Ἐλπίζομεν ὅτι μέχρι τῆς 25ης Ἰουνίου θὰ εὑρίσκωνται τὰ χρήματα εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν Θεσσαλονίκης.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἄρχιμ. Παντελεήμονος Μπαρδάκου, Διευθυντοῦ παρὰ τῇ Ἀποστολικῇ Διακονίᾳ. Περίοδος ἀνεφοδιασμοῦ. — Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἐπιδιώξεις τῆς Ἐκκλησίας. — Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἡ ζωὴ τῶν πρώτων Χριστιανῶν. — Πρωτοσ. Χρυσοστόμου Γαλούρη, Ἐπίσημος ἀναγνώρισις. — Χ., Ἀδελφικὰ Γράμματα. — Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὴν «Φιλόθεον Ἀδολεσχίαν» τοῦ Εὐγενίου Βούλγαρη (Μετφρ. Θεοδ. Σπεράντσα). — Βασ. Ἠλιάδης, Τὸ ὁλοκαύτωμα τῆς Πόργας. — Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν «Εὐεργετινὸν» (Ἀπόδοσις Ἀνθίμου Θεολογίτη). — Ἀκύλα Ἀπὸ τὰ κείμενα τῶν Προφητῶν. — Ἀλληλογραφία.

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον:
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»
Ὅδὸς Φιλοθέης 19 — Ἀθῆναι. Τηλ. 27-689.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Ἰαίου 1. Ἀθῆναι.